

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

HET PROBLEEM VAN DE VENNOOTSCHAPSVORM : P.V.B.A. / N.V. — FILIAAL / DOCHTERMAATSCHAPPIJ

I. Probleemstelling.

In de loop van het jaar 1967 werden in België 756 naamloze vennootschappen opgericht en 458 ontboden. Twee jaar later was het cijfer der oprichtingen gestegen tot 1174, terwijl dat der ontbindingen reeds sedert 1962 schommelt tussen 389 en 552, meestal rond de 450.

Daartegen werden in hetzelfde peiljaar 1967 niet minder dan 2318 PVBA's opgericht terwijl er 916 ontbindingen waren. De vergelijkende cijfers voor 1969 waren respectievelijk 2302 oprichtingen en 993 ontbindingen.

Over de laatste decade heeft de NV blijk gegeven van een merkwaardige vitaliteit terwijl het sterftecijfer bij de PVBA stijgt en het geboortecijfer gestadig blijft schommelen rond de 2000 per jaar. In 1969 bedroeg het gezamenlijk nominaal kapitaal van de opgerichte NV's meer dan acht miljard belg. fr., terwijl de 2302 opgerichte PVBA's in totaal iets minder dan anderhalf miljard BF kapitaliseerden⁽¹⁾.

Uit deze cijfers blijkt dat de NV in 1969 per oprichting gemiddeld bijna 8 miljoen BF kapitaliseert, de PVBA daarentegen slechts 600.000 BF. Het verschil is treffend en rechtvaardigt dat het publiek van de NV het beeld heeft van een eerder kapitaalcrachtige vennootschap terwijl de PVBA nog steeds vereenzelvigd wordt met haar geboortewieg : de kleine familieonderneming.

Is dit feitelijk beeld juridisch verantwoord ? Zo ja, om welke redenen ? Zoniet, waarom heeft het zin beide vennootschapsvormen te bewaren wanneer er een levenskrachtige NV bestaat waarvan de oprichting geen minimumkapitaal vereist in tegenstelling met de PVBA. Heeft de wetgever over deze problemen nagedacht en wat schikt hij er desgevallend aan te doen.

Dit zijn de vragen die wellicht een discussie waard zijn. In het antwoord zal vooral de buitenlandse investeerder belang stellen omdat het traditionele « image » van beide vennootschapsvormen hem in zijn keuze minder zal beïnvloeden dan de loutere berekening van zijn belangen.

Omdat deze buitenlandse investeerder echter in haast alle gevallen een rechtspersoon is, wordt de PVBA meteen uitgeschakeld vermits een rechtspersoon geen vennoot kan worden in een PVBA. Het probleem voor de buitenlandse investeerder wordt op die manier gereduceerd tot

de vraag of hij al dan niet een nieuwe belgische NV zal oprichten ? Het antwoord op die vraag ligt grotendeels in het fiscaal recht of liever in de fiscale praktijk. Wordt een filiaal geopend dan moet nog beslist worden of deze eer zal te beurt vallen aan de moedervernootschap dan wel aan één der dochtermaatschappijen in de verschillende landen waarbij de keuze vaak zal afhangen van het al of niet bestaan van een fiscaal verdrag⁽²⁾.

II. Een brokje geschiedenis.

Dat er meer dan één vennootschapsvorm bestaat is enkel aan historische omstandigheden te wijten. Het ware best denkbaar en in bepaalde opzichten zelfs wenselijk de meest populaire vennootschapsvorm nl. de NV uit te bouwen tot het instituut bij uitstek waarmee één of meer personen een vermogen voor een bepaald doel kunnen afscheiden zodat het als zelfstandige rechtspersoon aan het rechtsleven deelneemt.⁽³⁾

Dat de N.V. zeven oprichters moet tellen is inderdaad louter toeval. De voorbereidende werken tot de wet op de handelsvennootschappen gaven uitdrukkelijk toe dat het getal 7 om onbekende redenen uit Engeland en Frankrijk werd overgenomen. Door sommige parlementsleden werd zelfs het getal 3 vooropgezet, zodat de indruk ontstaat dat... religieuze symbolen determinerend geweest zijn. Dit in tegenstelling met de latere PVBA waar de wetgever een familieverband gewild heeft door minimum twee, maximum zestig vennoten te vereisen.⁽⁴⁾

Tot bij de invoering van de Code de Commerce in 1807 was de société anonyme geen rechtspersoon. Ze was een vereniging in deelneming die « naamloos » werd genoemd omdat de identiteit van de kapitaalschieters voor derden onbekend bleef. Deze wisten trouwens evenmin dat ze met een vennootschap handelden. In 1807 werd dan de vereniging in deelneming juridisch onderscheiden van de naamloze vennootschap doordat deze laatste de rechtspersoonlijkheid verwierf en trouwens sterk geïnstitutionaliseerd werd.⁽⁵⁾

Daarentegen is de PVBA vrij recent ingelast door de wet van 9 juli 1935. Oorspronkelijk heette deze rechtspersoon « familievennootschap ». Ze is een vrij laattijdig antwoord op een eigenaardigheid in het napoleontische erfrecht

dat bij de verdeling van een nalatenschap voorschreef de kavels gelijkaardig samen te stellen met onroerende en roerende goederen, rechten of schuldvorderingen zodat het familiebedrijf gewoonlijk ten prooi viel aan de onenigheid onder broeders of zusters bij het afsterven van het familiehoofd. Er valt te bemerken dat deze versnippering van het familiebezit bewust door Napoleon ingevoerd was om de macht van het adellijk grootgrondbezit te breken. (6)

De familievennootschap wilde het familiebedrijf beschermen door het te institutionaliseren. Daarom is het radicaal onderscheid tussen NV en PVBA het verbod van vrije overdracht van de deelbewijzen.

Daarnaast wilde de wetgever van 1935 het formalisme van de rechtspersoon versoepelen :

de oprichting moest niet notariëel zijn, de publicatievoorschriften waren tot een minimum herleid en één zaakvoerder volstond in plaats van een college van minimum drie beheerders. Een kommissaris was pas nodig indien er vijftientig vennoten zijn. Men weet dat de uiteindelijke wettekst een zekere terugkeer naar het formalisme zou betekenen. (7)

III. Basisverschil tussen PVBA en NV in het vennootschapsrecht : de PVBA is een gesloten vennootschap.

Het is soms verrassend hoe weinig verschil bepaalde juridische studies bemerken tussen een PVBA en een NV. Zo leest men in het overigens merkwaardige Memorandum van de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap inzake de invoering van een Europese handelsvennootschap dat er slechts formele verschillen zijn, geen wezensverschillen. (8)

Hemeleers en Renkin schrijven dat er geen absoluut criterium van onderscheid bestaat : indien het accent ligt op de persoonlijkheid van de vennoten, dan moet een PVBA gekozen worden. Zijn grote kapitalen nodig, dan moet een NV opgericht worden. Om dit alles te verduidelijken, voegen de auteurs eraan toe : « Ce sont les deux critères généraux bien que relatifs ». (9)

Een andere blik openbaart algaau dat het formele onderscheid tussen PVBA en NV niet zeer belangrijk is. Zeven vennoten zijn gewoonlijk vlug gevonden, 250.000 belg. fr. ook en het verschil in de oprichtingskosten zal wel geen onoverkomelijke hinderpaal zijn. Het college van beheerders in de NV betekent in de praktijk toch dat er een afgevaardigde-beheerder of directeur aangesteld wordt die de « zaak voert ». Wel kent de PVBA de statutaire zaakvoerder, benoemd voor de duur van de vennootschap behoudens wijziging der statuten die eveneens door een gekwalificeerde meerderheid der vennoten moet goedgekeurd worden. Deze instelling van de statutaire zaakvoerder houdt verband met het beginsel dat de PVBA door de wetgever gewild werd als een familievennootschap, m.a.w. een gesloten vennootschap waarvan de toegang niet vrij is. (10)

Men wordt aandeelhouder in een NV door de aankoop van een aandeel, men wordt vennoot in een PVBA door een formele beslissing van de algemene vergadering dan nog genomen met een gekwalificeerd quorum van de meerderheid der vennoten die minstens drie vierden van het resterende maatschappelijk kapitaal moeten bezitten. De statuten mogen deze beperking nog versterken. Ze geldt echter niet voor de overdracht aan andere vennoten, aan de echtgenoot van de overdrager of erfelater, aan voor- of nazaten in rechte lijn, aan andere statutair overeengekomen personen.

De statuten kunnen deze uitzonderingen nog beperken of zelfs uitschakelen. De wetgever stuurde dus duidelijk aan op een zo groot mogelijke stabiliteit in de persoon van de vennoten. Wordt iemand als vennoot geweerd dan kan de rechtbank hem in geen enkel geval deze hoedanigheid schenken tegen de wil van de andere vennoten.

Want zelfs al wordt een wraking willekeurig bevonden, dan nog hangt het voortbestaan van de familievennootschap af van de zogenaamde « affectio societatis » :

willen de vennoten van elkaar niet weten, dan kunnen ze de gerechtelijke ontbinding vragen. Inderdaad heeft een PVBA veel weg van een zakenhuwelijk en de processen in ontbinding vanaf de dagvaarding over de aanstelling in kortgeding van een voorlopig beheerder tot de definitieve gerechtelijke ontbinding ten laste en grieve van één, meestal beide of meerdere vennoten met de aanstelling van een vereffenaar van het gemeenschappelijk patrimonium, die vaak ook nog scheidsman-verslaggever wordt benoemd om de geschilpunten nader te onderzoeken, doen vaak denken aan sommige jarenlange echtscheidingsprocessen omdat ook hier het geschil uit een sterke persoonlijke band voortkomt.

Want ofschoon de wetgever van de PVBA een minder formalistische NV wilde maken voor « huishoudelijk gebruik », volstaat het de ontbindingsprocedure te citeren om zich af te vragen of de NV uiteindelijk niet soepeler is en zelfs aan een familiebedrijf meer kansen op overleven biedt o.m. omdat de gedwongen verkoop in globo van het bedrijf vaak de enige uitweg is ingeval van intern geschil. Ter illustratie :

« art. 127 : — Behoudens bijzondere bepalingen der statuten, kan de weigering van toelating van een overdracht onder levensaanleiding geven tot verhaal van een of de belanghebbenden vóór de bevoegde rechtbank, zetelende in kortgeding, de eisers in verzet behoorlijk gedagvaard. De bevoegde rechtbank is die van de maatschappelijke zetel.

Wordt de weigering willekeurig geoordeeld, dan hebben de vennoten in verzet drie maanden te rekenen van de voorwaarden bepaald als voorzien in de statuten. Bij gemis aan statutaire bepaling, worden de prijs en de modaliteiten, behoudens overeenkomst der belanghebbenden, bepaald door de bevoegde rechtbank, op verzoek van de meest gerede partij, de wederpartij regelmatig gedagvaard ; in geen enkel geval, mag uitstel worden verleend strekkende over meer dan vijf jaar te rekenen van de lichting der optie ; de gekochte deelbewijzen zijn niet vatbaar voor de overdracht tot de volledige betaling van de prijs.

Zo de afkoop niet is geschied binnen de voormelde termijn van drie maanden, dan kan de overdrager de ontbinding van de vennootschap eisen, doch, deze moet zijn recht uitoefenen binnen veertig dagen volgende op het verstrijken van de termijn van drie maand.

art. 128 :

De erfgenamen en legatarissen van deelbewijzen welke geen vennoten kunnen worden, hetzij omdat zij niet toegelaten werden als dusdanig hetzij omdat het maximum aantal vennoten is bereikt, hebben recht op de waarde der overgelaten deelbewijzen.

Zij mogen daarvan de afkoop vragen bij ter post aangezekend schrijven tot de zaakvoerder der vennootschap gericht en waarvan onmiddellijk door de zaakvoerder aan de verschillende vennoten bij aangezekend schrijven afschrift wordt gezonden.

Bij gemis aan overeenstemming tussen partijen of aan statutaire bepalingen, worden prijs en voorwaarden van afkoop bepaald als hoger gezegd, zonder dat rekening mag worden gehouden met de ramingen van het testament ; de gekochte deelbewijzen zijn niet vatbaar voor overdracht tot de volledige betaling van de prijs.

Zo de afkoop binnen drie maand niet is geschied dan hebben de erfgenamen of legatarissen het recht de vervroegde ontbinding der vennootschap te eisen. »

— * * * —

Haar reden van bestaan als familievennootschap is juist het fundamentele gebrek van een PVBA omdat ze soms boven haar structuur uitgroeit. Wordt de kleine familiezaak groot en sterft het familiehoofd dan moeten de afstammelingen een nieuw evenwicht vinden dat bemoeilijkt wordt door de gelijke verdeling der winsten.⁽¹¹⁾ De onverhandelbaarheid der deelbewijzen heeft het probleem van de gezagsverhoudingen in de PVBA scherper gesteld. Ze heeft daarenboven de familievennootschap geïsoleerd in het economisch leven door het verhinderen van wederzijdse participaties en fusies. Op een ogenblik dat holdings en zogenaamde « conglomeraten » domineren lijkt de PVBA geen schitterende toekomst weggelegd. Ze kan zelfs geen publieke uitgifte doen om nieuw kapitaal te verwerven.

De belangrijkste vennoot in een PVBA moet er streng over waken dat het formalisme van deze vennootschap gerespecteerd wordt. Regelmatig wordt het faillissement van een PVBA uitgebreid tot het vermogen van de hoofdenvennoot als « meester van de zaak ». Dit komt veel minder voor met een NV juist omdat het formalisme hier een gezonde institutionele basis schiep. De wetgever wilde met de PVBA een vennootschap in werkkledij scheppen. Vele vennoten van PVBA's hebben dit helaas zo geïnterpreteerd dat werkkledij uiteraard niet proper kan zijn maar rechters verkiezen — en terecht — stads- of zelfs ceremoniekledij wanneer een vennootschap in het geding komt.⁽¹²⁾ De belangen van de schuldeisers primeren immers.

De kleine ondernemer die zijn aansprakelijkheid wenst te beperken, zal er goed aan doen het vennootschapsspel volledig te spelen door de oprichting van een NV met volstorting van de aandelen, die hij desgewenst naamloos kan wegstoppen in een kluis waarvan hij de sleutel geeft aan vrouw, kind of wie ook naar zijn keuze. Bij de verfeffening van de nalatenschap staan de nietgegadigden vrijwel kansloos:

willen ze aandeelhouder worden dan moeten ze bewijzen dat de aandelen aan de erfflater toebehoorden, dat ze nu aan die bepaalde gegadigden toebehooren die daarenboven hun bezit te kwader trouw verwierven. Een moeilijk bewijs dat een lang en delicaat proces vergt en welke voorzitter in kortgeding zal men kunnen overtuigen ondertussen een voorlopig beheerder aan te stellen met het risico van een gezagscrisis? Het voortbestaan van de vennootschap — met haar werknemers — zal hier wel de bovenhand halen boven steriele familietwisten.⁽¹³⁾

Het voorbeeld illustreert hoe het fundamentele voordeel dat de PVBA kan bieden, in feite illusorisch is. Teoretisch kunnen de vennoten van een PVBA statutair bepalen in wiens handen de deelbewijzen overgaan bij hun overlijden of ook bij overdracht onder de levenden.⁽¹⁴⁾ In het voorbeeld van daareven is dit niet minder het geval met het bijkomende voordeel, niet zozeer dat de operatie naamloos gebeurt, maar dat de meester van de zaak niet noodzakelijk in feite een andere vennoot voortdurend naast zich moet dulden. De meester van de zaak moet er enkel over waken niet met alle aandelen aan een algemene vergadering deel te nemen. Hij zal ze spreiden, desgevallend in handen van andere rechtspersonen die hij eveneens bezit.⁽¹⁵⁾ Indien zulks niet overeenstemt met de geest van de wet, stemt het alleszins wel overeen met de praktijk. Want ook al heeft de wetgever het zo niet bedoeld en ook al willen de Belgische rechtsleer en rechtspraak nog steeds in de vennootschap een kontrakt van maatschap erkennen, dan is het toch duidelijk dat de handelspraktijk in de vennootschap niets anders dan een afgescheiden vermogen ziet. Er zal later nog aangehaald worden dat zelfs de wetgever kortelings aarzeland die richting zal instappen. Hiermee wordt voor zover nodig de toepassing van art. 200 Vwg. omzeild dat strafbaar stelt « zij die zich aangevende als eigenaars van aandelen ...

hun niet toebehoren, in een vennootschap ... aan de stemming hebben deelgenomen in een algemene vergadering van aandeelhouders ... ; zij, die aandelen ... hebben afgegeven om er het hierboven voorziene van te maken ». Het spreekt vanzelf dat deze bepaling maar zelden toepassing vindt. De sanctie is niet alleen te laag, ze straft ook de aangever.

Ten slotte nog deze bevinding, die wel doorslaggevend is:

de statuten van een PVBA kunnen de overdracht van deelbewijzen niet rechtsgeldig soepeler maken dan de wet toelaat; de statuten van een NV kunnen de vrije overdracht echter wel naar willekeur reglementeren in beperkende zin. Het is dus perfect in orde het eigene van een PVBA in te bouwen in een NV en daarbij selectief te werk te gaan.

* * *

IV. Basisverschil tussen PVBA en NV in het fiscaal recht : de optiemogelijkheid.

In het Belgisch fiscaal recht worden de vennootschappen vrijwel uniform aan een vast, de fysische personen aan een progressief tarief belast. De PVBA kan telkenjare kiezen tussen beide regimes, de NV niet. Deze keuzemogelijkheid bestaat juist omdat men de oprichting van de PVBA als familievennootschap en zodoende de zogenaamde bescherming van het familiebedrijf niet wil in de weg staan door een zwaardere belasting te heffen. Deze mogelijke optie voor de fysische personenbelasting is echter slechts voordelig in geval lage winsten moeten uitgekeerd worden aan relatief talrijke vennoten. Enkele voorbeelden zullen dit duidelijk maken.

Ingeval van optie worden alle winsten belast in hoofde van de vennoten en wordt de vennootschap niet belast. Blijft de vennootschap onder het regiem van de rechtspersonenbelasting, dan worden o.a. de gereserveerde winsten, de verworpen kosten, de inkomsten uit belegde kapitalen belast in hoofde van de vennootschap terwijl de vennoten natuurlijk belast worden op hun bezoldiging en uitgekeerde winsten. Het spreekt echter vanzelf dat hetgeen in hoofde van de vennoot belast wordt nog moet geglobaliseerd worden met andere persoonlijke inkomsten en gebeurlijk zelfs gecumuleerd met de inkomsten van de echtgenoot zodat deze laatste een belangrijke onbekende zijn bij de bepaling van de gunstigste formule. Ter illustratie volgen een drietal hypotesen in hun meest eenvoudige vorm:

Hypothese A : een PVBA met 3 vennoten maakt een nettowinst van 1.000.000 BF. Daarvan worden 500.000 BF uitgekeerd, 400.000 BF gereserveerd en 100.000 BF zijn verworpen kosten.

Is er geen optie dan wordt 500.000 BF belast aan het tarief van de vennootschapsbelasting zodat de PVBA ± 125.000 BF belastingen betaalt.

Nemen we nu aan dat de drie vennoten als volgt de winst uitkeren, dan krijgen we onderstaande belastingcijfers:

Vennoot X :	150.000 BF	25.000 BF
Vennoot Y :	150.000 BF	25.000 BF
Vennoot Z :	200.000 BF	38.700 BF
	500.000 BF	88.700 BF
Totale belasting :	125.000 BF	
	88.700 BF	
	213.700 BF	

Is er wel optie, dan wordt 1.000.000 BF fictief gespreid over de drie vennoten met volgend resultaat:

Vennoot X:	300.000 BF	68.150 BF
Vennoot Y:	300.000 BF	68.150 BF
Vennoot Z:	400.000 BF	102.700 BF
	<u>1.000.000 BF</u>	<u>239.000 BF</u>

Er is dus een verschil van 25.300 BF ten voordele van de integrale vennootschapsbelasting.

Hypothese B: de PVBA telt 4 vennoten en boekte een nettowinst van 800.000 BF waarvan de helft uitgekeerd wordt in gelijke paarten. In dat geval wordt aan de vennootschapsbelasting 100.000 BF betaald en 4 x 12.700 BF aan de personenbelasting hetgeen het totale belastingcijfer op 150.800 BF brengt. Wordt integendeel geopteerd dan betaalt elke vennoot 38.700 BF wat de totale belasting op 154.800 BF brengt, dus 4.000 BF meer. Er is weer voordeel ingeval er integraal vennootschappelijk belast wordt.

Hypothese C: een PVBA met 6 vennoten maakt 800.000 Belgische frank winst, waarvan de helft verdeeld wordt.

Wordt er niet geopteerd dan betaalt de PVBA 100.000 BF en elke vennoot nog eens 5.680 BF op $\pm$ 66.000 BF uitgekeerde winst, hetgeen de globaal betaalde belasting op 134.080 BF brengt. Wordt er wel geopteerd dan zal elke vennoot $\pm$ 20.400 BF betalen op 132.000 BF, dus een totale belasting van 122.400 BF. De optie voor de personenbelasting biedt hier dus een voordeel van 11.680 BF.

Men merkt dat de optiemogelijkheid eerder theoretische voordelen biedt en slechts werkt bij lage inkomens, zoveel mogelijk gespreid. Ze is enkel nuttig in het kleine familiebedrijf waarvan men het handelsfonds heeft willen beschermen.

V. De beste keuze voor de buitenlandse investeerder.

De redenen om een N.V. te verkiezen, gelden uiteraard ook voor de buitenlandse investeerder. Daarnaast stelt zich het probleem van de erkenning en zullen fiscale en handelsoverwegingen doorwegen bij de keuze tussen de oprichting van een Belgische N.V. of de opening van een filiaal.

1. De erkenning van vreemde vennootschappen.
2. De keuze tussen filiaal en dochtermaatschappij.
 - a) aspecten van wisselcontrole
 - b) fiscale aspecten
 - c) commerciële aspecten
 - d) aspecten van nationale politiek.

1. De erkenning van vreemde vennootschappen.

Art. 196 kent aan vreemde vennootschappen het recht toe in België werkzaam te zijn en er in rechte te staan. De rechtspraak heeft zich in de regel aan dit beginsel gehouden met uitzondering van twee gevallen waarin de openbare orde in het gedrang leek: de éénmansvennootschap en de Franse société civile.

Vele landen hebben geen bezwaar tegen het bestaan van een éénmansvennootschap ofschoon de meeste vrij schijnheilig bij de formele oprichting meerdere vennoten blijven vereisen als geldigheidsvoorwaarde voor de vennootschap. De stromanoprichting waarbij een rechtspersoon wordt opgericht met het wettelijke quorum oprichters die er zich toe verbonden dadelijk na de formele oprichting de aandelen af te staan aan de ware kapitaalschiet en éénmansvennoot, wordt uitdrukkelijk erkend in Duitsland, Denemarken, Spanje, de USA, Griekenland, Nederland, Zweden, Zwitserland. In Groot-Brittannië en

Italië wordt de éénmansvennoot solidair aansprakelijk voor zijn vennootschap. Lichtenstein kent een aldus opgerichte éénmansvennootschap waarvan er één onlangs in het Belgisch Staatsblad van 23 juli 1971 een filiaal liet publiceren.

Deze filiaal zou volgens sommige rechtspraak in België niet erkend kunnen worden, dit onder invloed van de fictieleer die zegt dat een éénmansvennootschap strijdig is met de Belgische openbare orde.

Deze rechtspraak werd ook bijgetreden door het Hof van Cassatie in het arrest Sopron tegen Clausenbourg dd. 5-1-1911. Sedertdien heeft het Hof nochtans bij herhaling art. 3, 3 B.W. en 196 Vwg. toegepast dat de algemene erkenning bevestigt van rechtspersonen geldig opgericht in een vreemde rechtsorde. Dit op grond van het beginsel « locus regit actum ». (16)

Richt een vreemde éénmansvennootschap in België met zes andere oprichters een N.V. op dan loopt deze oprichting kans nietig te zijn omdat er volgens de geschetste rechtspraak eigenlijk maar zes oprichters waren. Er zou dus geen vennootschap zijn met het gevolg dat de oprichters solidair en universeel op hun vermogen kunnen aangesproken worden. Bij de reeds gemelde opening van een filiaal van een vreemde éénmansvennootschap bestaat zulk risico uiteraard niet, wel zou de filiaal niet in rechte kunnen staan. Nochtans bepaalt art. 9, 2 van de Europese overeenkomst over de onderlinge erkenning van vennootschappen dat partijen de éénmansvennootschap niet strijdig zullen achten met de openbare orde.

In Frankrijk oordeelt de feitenrechter in het geval van een société civile over het al of niet bestaan van een rechtspersoon. In België is art. 3 Vwg. van openbare orde zodat enkel formeel erkende rechtspersonen kunnen bestaan. De Franse société civile loopt dus hetzelfde risico als de éénmansvennootschap.

2. De keuze tussen filiaal en dochtermaatschappij.

Er is geen algemene regel die optie tussen een dochtermaatschappij en een filiaal in één of andere zin kan doen beslissen. Wel integendeel. Elk geval moet afzonderlijk bestudeerd worden en vergt een verregaande specialisatie waarin vooral vergelijkend fiscaal recht en ook wel wisselreglementering een rol spelen. Opvallend is dat vaak niet de zeer tolerante en liberale Belgische wetgeving een handicap zal zijn, maar wel de wetgeving van de buitenlandse investeerder.

Investeren in het buitenland heeft in the short run en meestal ook in the long run een negatief effect op de betalingsbalans van een land. Een van de redenen van het Amerikaanse deficit ligt juist daar. Een land moedigt graag de buitenlandse investeringen aan maar belemmert daarna zoveel mogelijk het vertrek van zijn munt naar het buitenland of het nu weze onder vorm van dividenden (dochtermaatschappij) of onder vorm van winsten die naar de buitenlandse hoofdzetel terugvloeien (filiaal).

a) Vanuit het standpunt van de wisselcontrole.

De afdeling terminologie van de Wisselreglementering in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie bepaalt dat een buitenlandse rechtspersoon met één of meer uitbatingsetels in België beschouwd wordt als buitenlander voor alle vermogens waarvan het beheer afhangt van de maatschappelijke zetel en voor alle daden gesteld door die zetel. Die rechtspersoon wordt beschouwd als inlander of « résident » (zie in de tekst gepubliceerd door het Wisselinstituut) voor alle vermogens waarvan het beheer afhangt van de zetel in België en voor alle daden gesteld door die zetel.

Inlanders en zogenaamde « résidents » genieten dezelfde voorwaarden en ofschoon er geen verhaal bestaat tegen

de schikkingen van het Instituut, is het befaamd voor zijn liberale houding die de meeste buitenlanders verrast bij het negociëren van minnelijke schikkingen. In beginsel is dus de keuze van een filiaal of dochtermaatschappij neutraal tegenover de wisselcontrole, althans de Belgische wisselcontrole.

Het is immers best mogelijk dat deze keuze radicaal zal veranderen bij een analyse van de buitenlandse wisselcontrole. Zo kent de Britse, anders dan de Belgische kapitaalmarkt, niet het onderscheid tussen een gereglementeerde en een vrije markt. Alle verrichtingen staan vermeld op een lijst en zijn gereguleerd. De niet vermelde verrichtingen zijn verboden of kunnen slechts geschieden langs een kleine zogenaamde « switch dollar premium » markt waarlangs de Engelse schatkist haar overvloedige dollars aan woekerprijzen verkoopt (thans 25 % premie, vroeger tot 60 %). Dit betekent dat de Britse investeerder slechts franken kan kopen mits hij eerst dure dollars koopt die hij daarna in franken omzet. Deze dollarpremie is volkomen artificieel en houdt dus geen verband met de werkelijke waarde van deze munt. In een praktisch geval had een Britse vennootschap in België een fabriek opgericht met een lening van de N.M.K.N. Om de interesten te betalen moesten ze uit de reserves van de Engelse moedermaatschappij putten. Welnu, in het geval van een dochtermaatschappij (dus een vreemde vennootschap) bleek dat dergelijke betaling als een verboden investering beschouwd werd die dus langs de « switch premium dollar »-markt moest passeren. Terwijl ze in het geval van een filiaal voor een courante betaling aanzien werd die langs de gereguleerde sterlingmarkt kon gedaan worden. Als algemene regel kan wel gesteld worden dat het de moeite loont bij belangrijke investeringen inlichtingen te vragen over de wisselcontrole van het land van herkomst. Bij niet-converteerbare munten zoals deze van de oost-bloklanden is dit probleem belangrijk omdat de nationale exportbank het bewijs moet bezitten dat alle aandelen van de dochtermaatschappij in handen zijn van de buitenlandse investeerder.

b) Vanuit het standpunt van de fiscale wet.

De oprichting van een filiaal kost een minimum vast recht, deze van een dochtermaatschappij een 2 % tarief. Een Belgische vennootschap is onderworpen aan een speciale vennootschapsbelasting, terwijl een filiaal van een buitenlandse vennootschap onderworpen is aan de belasting voor niet-verblijfhouders. Of de filiaal nu haar winsten inhoudt of naar het buitenland zendt, steeds zal ze belast worden aan een uniform tarief. Een Belgische dochtermaatschappij geniet een meer verscheiden tarief in verhouding tot de waarde der inkomsten en naargelang deze al of niet uitgekeerd worden. Bij uitkering komt daarbij nog een dividendbelasting die de totale belasting voor de buitenlandse investeerder hoger doet uitvallen dan deze op de winsten van een filiaal. Een filiaal is dus in algemene regel voordeliger in geval van uitkering, niet in geval van reservering van de winsten.

Hier volgen de tarieven zoals ze gewijzigd werden door de recente wet van 1 juni 1972 :

A. Dochtermaatschappijen :

Inkomen van hoogstens 3.000.000 F :	
— niet uitgekeerde winst van hoogstens 1 miljoen :	29 %
— niet uitgekeerde winst boven 1.250.000 F :	34,8 %
— uitgekeerde winst :	34,8 %
Inkomen boven 3.000.000 tot 5.000.000 F :	37,8 %
Inkomen boven 5.000.000 F :	
— eerste schijf van 5.000 F der gereserveerde	

winst :	37,8 %
— overige gereserveerde winst :	43,8 %
— uitgekeerde winst :	37,8 %

B. Filialen :

Inkomen van hoogstens 3.000.000 F :	40,6 %
Inkomen boven 3 miljoen :	44,1 %

Dit vanuit een zuiver Belgisch perspectief althans, want het is best mogelijk dat de fiscale wet van de buitenlandse investeerder de balans in de andere richting doet overhellen door de winsten of verliezen van een filiaal nog eens extra te globaliseren in de algemene winsten of verliezen van de hoofdzetel, zij het aan een milder tarief. Als voorbeeld weze hier de Belgische praktijk gesignaleerd. De bedrijfswinsten van een buitenlands filiaal van een Belgische vennootschap worden nog eens in België extra belast echter aan $\frac{3}{4}$ van de gewone Belgische vennootschapsbelasting. Op de dividenden van een buitenlandse dochtermaatschappij zal de bank bij de import 15 % afhouden en daarmee zullen deze winsten verder afgescheiden blijven van de overige belastbare massa.

Vloeien de winsten naar de Belgische vennootschap terug onder vorm van interesten of royalties, dan wordt het tarief van de vennootschapsbelasting met 15 % of 10 % verminderd. Deze winsten worden echter niet afgescheiden van de belastbare massa zodat de roerende voorheffing zal moeten afgehouden worden bij de uitkering op dezelfde manier als bij de winsten, interesten en royalties van binnenlandse oorsprong.

Er werd aangestipt dat een vergelijkende studie van het Belgisch vennootschappenbelastingrecht met het betreffende buitenlandse belastingrecht zich in elk afzonderlijk geval opdringt. In enkele gevallen zal deze dubbele studie nog moeten aangevuld worden met een ontleding van het dubbelbelastingverdrag gesloten tussen België en een twintigtal andere landen.

Een recent voorbeeld is het nieuw verdrag met Nederland dat op 25 september jl. in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd. Dergelijke dubbelbelastingverdragen hebben de reputatie dubbele belasting te vermijden, wijl ze deze vaak slechts milderen. Zo bepaalt het verdrag met Nederland dat België de roerende voorheffing op dividenden door een Belgische vennootschap aan Nederlanders betaald moet milderen tot 5 % respectievelijk 15 % van het brutobedrag der inkomsten op voorwaarde dat de genietter van de dividenden in België niet over een vaste inrichting beschikt tot het bedrijfsvermogen waarvan de deelneming behoort die de dividenden voortbrengt. Een aanvraagformulier moet ingevuld worden. Gelijkaardige milderingen of vrijstellingen zijn voorzien voor interesten of royalties.

Deze dubbelbelastingverdragen vertrekken van het standpunt dat belastingen in beginsel territoriaal geheven worden hetgeen betekent dat bv. de Belgische staat niet alleen alle bedrijfswinsten in België geboekt of verwezenlijkt zal belasten maar daarenboven het recht heeft alle bedrijfswinsten van een Belgische vennootschap in het buitenland verwezenlijkt te belasten. Volgens een recente en zeer belangrijke beslissing van het Hof van Cassatie⁽¹⁷⁾ betekent dit echter niet dat de Belgische fiscus het recht zou hebben te weigeren de bv in Frankrijk geboekte en belaste winsten van een verliezende Belgische vennootschap te mengen zodat de Belgische vennootschappenbelasting op het positieve saldo zou kunnen aangerekend worden. Er blijft weer eens te bezien in welke mate deze rechtspraak ook in andere landen geldt.

In deze materie is belastingontduiking niet zeer moeilijk. Een maatschappij die het systeem van de naamloze vennootschap en dus van het naamloos bezit erkent moet de

problemen dulden die eruit voortvloeien. Enkele voorbeelden uit de praktijk:

- de sector van de diensten: een internationaal gevestigde vennootschap kan naar willekeur haar inkomsten spreiden door adviezen fictief door te rekenen naar gelang het territorium waar ze verliezen of winsten boekt;
- de sector van de marketing: zogezegd onverkoopbare voorraden worden aan verliesprijzen verkocht aan een buitenlandse of zelfs binnenlandse vennootschap die anoniem tot dezelfde groep behoort maar toevallig verliezen boekt;
- een chemische fabriek boekt te grote winsten in een bepaald land en koopt van een deficitaire zusteronderneming in een vreemd land — of in hetzelfde land — een nieuw produkt aan een fel overdreven prijs dat echter onverkoopbaar blijft.

Hier staat de fiscus machteloos. In het kader van dit onderwerp moet echter art. 24 I. B. vermeld worden dat dergelijke « abnormale » voordelen verstrekt door een Belgische onderneming aan een buitenlandse wil treffen mits er een gemeenschappelijk belang bestaat.

De voorbeelden tonen aan dat de bewijslast moeilijk is. Er weze onderstreept dat de fiscus hier geen onderscheid maakt tussen dochtermaatschappij en filiaal.

c) Vanuit het standpunt van het handelsrecht.

Deze beschouwingen hoeven niet stil te staan bij het evidente voordeel dat de beperking van het aansprakelijke vermogen biedt ingeval een afzonderlijke rechtspersoon wordt opgericht. Slechts in uitzonderlijke gevallen kan zulks een commerciële hinderpaal zijn, bv. bij verzekeringsmaatschappijen of banken waarvan de klant liever de globale aansprakelijkheid van de ganse groep als dekking heeft. Er zijn echter diepergaande aspecten zoals bv. in het Europese mededingingsrecht.

Art. 85 van het Verdrag van Rome verbiedt afspraken die het doel of het effect hebben de vrije mededinging te schaden en de tussenstaatse handel ongunstig beïnvloeden.

De vraag stelt zich in welke mate het kartelvebod van art. 85 een verschillende behandeling van filialen en dochtermaatschappijen toelaat.

Op het eerste gezicht zou men zeggen dat de toestand van een filiaal gunstiger is. Het organiseren van een handelsnet over Europa door middel van exploitatiecentra vormt geen afspraak. Worden aan deze filialen exclusieve rechten toegekend dan is er zeker geen afspraak tussen ondernemingen, vermits ze geen afzonderlijke rechtspersoonlijkheid hebben. Bij concederen van exclusieve rechten aan een dochtermaatschappij is er wel degelijk een afspraak tussen twee juridisch onafhankelijke ondernemingen.

Onlangs heeft de Commissie in dat verband een belangrijke beslissing getroffen in een zaak Christiani en Nielsen dd. 18 juni 1969. Een Deense vennootschap had o.m. met haar Nederlandse dochtermaatschappij afgesproken de markt van de aanneming van openbare werken nationaal af te bakenen. De Commissie was van oordeel dat de dochtermaatschappij in feite niets anders was dan een filiaal zodat de verdragsnotie afspraak tussen ondernemingen niet van toepassing was. Deze stelling heeft de Commissie ondertussen bevestigd in een gelijkaardige zaak Kodak.

Net als in het Duitse Konzernrecht dringt hier de feitelijke economische band naar voren. Niet toevallig is het advies van de procureur-generaal uit een Duitse pen gevloeid.

d) Vanuit het Belgisch « nationaal » standpunt.

Sommige wetgevingen bepalen discriminatoire voorrechten aan Belgische onderdanen of vennootschappen. Dit is bv. het geval met luchtvaartmaatschappijen. Het Belgisch luchtruim is voor lijnvluchten een monopolie van de Sabena, voor chartervluchten sterk gereguleerd ten voordele van Belgische rechtspersonen. Een filiaal van een buitenlandse chartervennootschap kan in België geen enkel vliegtuig laten immatriculeren. Een dochtermaatschappij kan dat wel mits 2/3 van het kapitaal permanent in Belgische handen is. In de praktijk betekent zulks dat chartervluchten die in België vertrekken slechts kunnen uitgevoerd worden door Belgische chartervennootschappen of in uitvoering van wederzijdse akkoorden met buitenlandse vennootschappen. Deze wetgeving is wellicht in strijd met het Verdrag van Rome maar ze wordt dagelijks toegepast op grond van de overweging dat het Belgisch luchtruim en de Belgische veiligheid één zijn.

Dat zijn wettelijke voorbeelden. Er zijn ook feitelijke voorbeelden. De First National City Bank was tot vorig jaar een filiaal omdat banken en verzekeringsmaatschappijen overwogen dat ze om hun public image beter hun vermogen niet nationaal moesten afscheiden. In feite hebben alle buitenlandse banken samen slechts één adviserende stem in de Vereniging van Belgische Banken.

VI. De lege ferenda: de toekomst van de PVBA.

Onlangs heeft de minister van Justitie bij de Raad van State het wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving van de handelsvennootschappen voor advies neergelegd. Het is een zeer levig document uitgewerkt door een homogene groep van specialisten: Van Ryn, Heenen, Van Omme-slaghe. Het document is geheim maar toch gekend in zijn grote trekken.

De benaming PVBA zou verdwijnen ten voordele van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

De publicatiemodaliteiten blijven dezelfde voor NV en PVBA. Wel zou de éénmans NV mogen opgericht worden mits de oprichter een andere NV is.

De bepaling van de NV zou duidelijk zeggen dat ze de vennootschapsvorm is waarvan de effecten wezenlijk verhandelbaar zijn. De NV zou minimum 1.000.000 moeten kapitaliseren.

Een PVBA zou een andere NV kunnen oprichten zonder andere aandeelhouders te behoeven. In haar bepaling zou uitdrukkelijk worden gesteld dat ze een vennootschap is waarvan de aandelen niet vrij kunnen overgedragen worden. De overdracht onder levenden of wegens overlijden is niettegenstaande elk strijdig beding ondergeschikt aan een recht van voorkoop van de vennoten of zelfs van de vennootschap.

Buiten het invoeren van de notie « economische afhankelijkheid » tussen vennootschappen van eenzelfde groep, brengt het ontwerp weinig meer dan een precisering van de bestaande terminologie.

Het is een ontwerp van juristen. Wellicht is de vennootschapswetgeving ook nog de wetgeving van de onderneming, een sociologisch verschijnsel waarin vooral personeelsleden actief zijn die het geheel gaande houden. Het vennootschapsrecht blijft het recht dat de verhoudingen der kapitaalschieters moet regelen. Terecht? ⁽¹⁹⁾

Het is spijtig dat men er vooralsnog niet aan gedacht heeft één vennootschapsvorm te erkennen met verscheidene statutaire karakters, met een afgescheiden vermogen dat in verhouding tot zijn omvang zou beheerd worden door één, drie of meer beheerders en waarin zowel kapitaalschieters, personeelsleden als de gemeenschap zelf hun zeg zouden hebben omdat ze een specifiek

belang moeten behartigen in die microcosmos van de samenleving die de onderneming is.

A. PUELINCKX,
Advocaat (Brussel),
Master in comparative law (Chicago).

- (1) Statistisch Jaarboek voor België, 1970, 501 en vlg.
- (2) Er weze aan herinnerd dat het franse «succursale» in het Nederlands door filiaal vertaald wordt terwijl het franse «filiale» in het Nederlands «dochtermaatschappij» wordt. In België kan deze terminologie gemakkelijk verwarren. Zelfs de wetgever vergiste zich: K.B. nr. 185 dd. 9 juli 1935, art. 1, 2.
- (3) Over het afgescheiden vermogen leze men de studie van W.M. Kleyn, Afgescheiden Vermogen en Aansprakelijkheid. Weekblad voor Privaatrecht, Notaris -ambt en Registratie, 1969, 177.
- Verder de thesissen van Grunzweig, S.F., Le Fonds de Commerce et son Passif Propre. Brussel - Parijs, 1938 en Speth, F.H. La Divisibilité du Patrimoine et l'Entreprise d'une Personne. Parijs - Luik 1958. De talrijke rechtspraak over de uitbreiding van de failliete vennootschapsboedel tot het persoonlijk vermogen van de zgn. meester van de zaak moet hier vermeld worden. Zie Puelinckx, A.H., La Limitation du Risque Commercial en Droit Belge et la Société d'une Personne. Revue Pratique des Sociétés Civiles et Commerciales. 1968, 9.
- In het Verslag van de Kamercommissie bij de wetgeving op de PVBA wordt uitdrukkelijk toegegeven dat deze vennootschapsvorm in vele gevallen niets anders zal betekenen dan de afscheiding van een persoonlijk vermogen: «Dans bien des cas de telles sociétés équivaudront à la société d'une personne et à la réalisation d'une formule de séparation de patrimoines. Mais il est à observer que rien ne s'oppose ni en morale ni en droit à ce qu'une personne qui contracte, stipule vis-à-vis de son contractant la limitation de ses obligations ou de ses garanties. La seule chose que l'on puisse exiger, c'est que le cocontractant soit averti de ses risques avant qu'il accepte lui-même de s'engager». Pasinomie, 1935, 2, 567.
- (4) Annales parlementaires, 1869-1870, 466 en vlg. Het latere wetsvoorstel op de PVBA spreekt van «familievennootschappen». Pasinomie, 1935, 2, 558.
- (5) A. Puelinckx, De Tijdelijke Vereniging tussen Aannemers. Juridische aspecten van het Bouwbedrijf, Leuven, 1970, 112.
- (6) Zie Roger Dillemans, Het Testament. Antwerpen, 1971, 283 en 284. Wie deze problematiek grondiger wil instuderen, leze het werk van F. Ch. Jeantet, Le Droit à la Réserve en Nature. Parijs, 1939.
- «Qui ne voit, par ailleurs, que pour les familles nombreuses il y a dans ce type de société un avenir précieux, pouvant mettre à l'abri des sorties d'indivision forcées, si souvent rui-

neuses, l'entreprise paternelle, fruit, souvent, d'une vie entière d'intelligence et de travail.» Pasinomie, 1935, 2, 559. Verslag aan de Kamercommissie.

(7) Deze vereisten stonden althans in het oorspronkelijk wetsvoorstel. *ibid.*

(8) «(La société de personnes à responsabilité limitée) présente les mêmes caractères essentiels que la société anonyme...»

Memorandum de la Commission de la Communauté Européenne sur la création d'une société commerciale européenne. Revue Trimestrielle de Droit européen. 1966, 409.

(9) Succursales et Filiales dans le Marché Commun. Parijs, 1969, 96.

(10) «Ici la nature particulière de la société est d'être restreinte à de petits groupements où la personnalité des associés constitue un élément de première importance. Elles sont en quelque sorte des «cercles privés». Aussi ne convient-il pas qu'elles soient ouvertes à tout venant et à toute heure, au hasard des spéculations». Pasinomie, 1935, 2, 564.

(12) Art. 124, 2. V.W. Het lijkt naar belgisch recht wel een onoplosbaar probleem het gezag over een onderneming over de generaties heen te bepalen overeenkomstig de economische efficiency. De erfrechtelijke belangen van het familiebezit zijn essentieel in tegenspraak met rentabiliteitsoverwegingen zolang het gezag in de onderneming niet door één of andere techniek kan gesplitst worden van het eigendomsrecht. Naar belgisch recht is zulks uitgesloten omdat de eigenaar van deelbewijzen of aandelen geen geldige afstand kan doen van zijn stemrecht in de algemene vergadering. Hij kan wel een volmacht geven die echter volgens de regels van het mandaat steeds kan herroepen worden. De Leuvense rechtsfaculteit heeft aan dit probleem een studiedag gewijd op 26 mei 1972.

(1) Zie de talrijke rechtspraak waarin het faillissement van een PVBA uitgebreid wordt tot de «meester van de zaak». Supra voetnoot 3.

(13) Cfr. — Koophandel Antwerpen, 17 juli 1958. Revue Critique de Jurisprudence Belge, 1959, 359 met noot De Bersaques. Een uitstekende syntese van de problemen inzake ontbinding geeft Jan Ronse in zijn stevig gedocumenteerde cursus over vennootschappen. Leuven, 1970, 471 en vlg.

(14) Art. 126 V.W.

(15) Het naamloze aandelenbezit en de techniek van de rechtspersoon maken dat in vele gevallen één man onder verscheidene gedaanten naar voren treedt. Fiscale overwegingen primeren in deze metamorfozes.

(16) F. Rigaux, Droit International Privé, Bruxelles, 1968, 509 en vlg.

(17) Cass. 10/XI/1970, Bulletin der Belastingen, 1971, 2113.

(18) Journal Officiel des Communautés Européennes, n° L 165, 5 juli 1969.

(19) Het ontwerp voor een Europese vennootschap SE geeft een statuut aan de werknemers. Cfr. Contribution à l'étude des modes de représentation des intérêts des travailleurs dans le cadre des sociétés anonymes européennes. Collection Etudes. Bruxelles, 1970.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 22 juni 1971.

Wvd. Voorzitter : M. P. Delahaye.
Raadsheren : MM. G. Hallemans, A. de Vreese,
M. Châtel (verslaggever) en Th. Versée.
Advocaat-generaal : M. F. Dumon.
Advocaten : Mrs. Bayart en J. Fally.

**Arbeidsongevallen. — Ongeval door derde veroorzaakt.
— Levenslange volledige arbeidsongeschiktheid. —
Verbod van cumulatie.**

Voor een door een derde veroorzaakt arbeidsongeval, dat levenslange volledige arbeidsongeschiktheid tot gevolg had, vestigde de arbeidsongevallenverzekeraar een kapitaal van 2.984.7400 fr.

De door dat kapitaal gewaarborgde lijfrente heeft tot doel de schade te vergoeden die de arbeider door vermindering of verlies van zijn economische waarde gedurende heel zijn levensduur op de arbeidsmarkt zal

ondergaan; ze wordt dus op heel die levensduur berekend.

Het bestreden arrest berekende de naar gemeen recht aan de arbeider toekomende vergoeding: tot 65 jaar op 3.280.903 fr., na 65 jaar op 25.000 fr., samen 3.305.903 fr. De arbeider beweert dat ook voor het gevestigde kapitaal een splitsing moet gemaakt worden, aldus dat hij voor de ongeschiktheid tot 65 jaar van de derde nog zou mogen eisen het verschil tussen 3.280.903 fr., vergoeding naar gemeen recht tot 65 jaar, en 2.246.800 fr., kapitaal tot 65 jaar.

Het kapitaal dat de rente waarborgt (2.984.740 fr.) en de totale vergoeding naar gemeen recht (3.305.903 fr.), ofschoon anders berekend en vastgesteld, vergoeden een zelfde schade. Terecht heeft de rechter dit kapitaal vergeleken met de vergoeding, welke de arbeider naar gemeen recht, wegens dezelfde schade en voor dezelfde vermoedelijke levensduur, zou toekomen, om nadien het kapitaal af te trekken van de gemeenrechtelijke vergoeding.

Meersman t./Condor-Unitas.

Gelet op het bestreden arrest, op 25 juni 1970 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

1° Betreffende de voorziening van eiser :

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 19 van de door koninklijk besluit van 28 september 1931 gecoördineerde wetten op de vergoeding van de schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen, gewijzigd en aangevuld door de wetten van 10 juli 1951, 16 maart 1954 en 11 juni 1964, en van artikel 1 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortvloeiende uit de ongevallen overkomen op de weg van de arbeid ;

doordat, na beslist te hebben dat eiser, wegens volledige arbeidsongeschiktheid gedurende de periode van 10 april 1968 tot aan de leeftijd van 65 jaar recht had op een vergoeding van 3.280.903 frank, en wegens volledige arbeidsongeschiktheid na de leeftijd van 65 jaar op een vergoeding van 25.000 frank, na geconstateerd te hebben dat voor de ganse periode vanaf 10 april 1968 de verzekeraar-arbeidsongevallen ten gunste van eiser een kapitaal had gevestigd van 2.984.740 fr., en zonder te ontkennen dat, zoals het beroepen vonnis geconstateerd had, en zoals eiser in zijn conclusies voor het Hof had laten gelden, van het door de verzekeraar-arbeidsongevallen gevestigd kapitaal slechts 2.246.800 frank betrekking had op de periode gaande van 10 april 1968 tot de leeftijd van 65 jaar, het bestreden arrest de stelling verwerpt door eiser in voormelde conclusies verdedigd, volgens welke van voormeld bedrag van 3.280.903 frank slechts voormeld bedrag van 2.246.800 frank afgetrokken mocht worden, en beslist dat van het totaal bedrag van 3.280.903 frank plus 25.000 frank het totaal bedrag van 2.984.740 fr. afgetrokken moest worden ;

terwijl zodoende het arrest, van de vergoeding aan eiser verschuldigd volgens het gemeen recht voor de arbeidsongeschiktheid gedurende de periode van 10 april 1968 tot de leeftijd van 65 jaar, sommen heeft afgetrokken welke de verzekeraar-arbeidsongevallen had besteed voor de vergoeding aan eiser verschuldigd volgens de wetgeving op de arbeidsongevallen voor de arbeidsongeschiktheid gedurende de periode na de leeftijd van 65 jaar, hetgeen een schending uitmaakt van de hoger ingeroepen wetsbepalingen en meer bepaald van artikel 10, 1°, van de wet van 10 juli 1951 en van het enig artikel van de wet van 11 juni 1964 waardoor voormeld artikel 10 van de wetten op de arbeidsongevallen werd gewijzigd, daar, overeenkomstig deze wetsbepalingen, indien het cumuleren van de vergoedingen volgens het gemeen recht en van de forfaitaire voor arbeidsongevallen bepaalde vergoedingen wordt verboden, toch, anderzijds, aan het slachtoffer het recht wordt erkend van hen die voor het ongeval aansprakelijk zijn, de volledige vergoeding te eisen welke overeenkomstig het gemeen recht verschuldigd is :

Overwegende dat eiser, die ingevolge een ongeval op de weg naar of van het werk, voor hetwelk uitsluitend een derde aansprakelijk werd gesteld, een bestendige arbeidsongeschiktheid had opgelopen, van bedoelde derde en van zijn verzekeringsmaatschappij, thans verweerster, die vrijwillig tussengekomen was, onder meer de vergoeding had gevraagd van de materiële schade welke uit voormelde ongeschiktheid voortvloeide ;

Overwegende dat het middel niet opkomt tegen de wijze waarop de rechter in hoger beroep de door eiser opgelopen materiële schade naar gemeen recht berekent maar enkel tegen de wijze waarop hij die schade, zonder splitsing ervan naargelang de leeftijd van het slachtoffer met het kapitaal tot waarborg van de lijfrente aan eiser verschuldigd op grond van de wetgeving op de vergoeding van de schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen, vergelijkt met de uitdrukkelijke bedoeling, uiteindelijk en onder eerbiediging van het cumulatieverbod in deze wet-

geving vervat en waaraan hij herinnert, aan de getroffen niet meer toe te kennen dan het hoogste van de twee bedragen welke hem hetzij forfaitair, hetzij naar gemeen recht konden toekomen ;

Overwegende dat de vergoeding die onder vorm van een lijfrente, door een kapitaal gewaarborgd, ingevolge de wetgeving op de arbeidsongevallen aan eiser toekomt, tot doel heeft de schade te vergoeden die hij door de vermindering of het verlies van zijn economische waarde gedurende zijn ganse vermoedelijk levensduur op de arbeidsmarkt zal ondergaan en derhalve op gans die levensduur wordt berekend ;

Overwegende dat het kapitaal van 2.984.740 frank dat de lijfrente waarborgt en de door het bestreden arrest berekende vergoeding van gemeen recht twee vergoedingen zijn die, hoewel ze anders worden berekend en vastgesteld, een zelfde schade vergoeden : namelijk de voornoemde vermindering of verlies van economische waarde ;

Overwegende dat de rechter er dan ook toe gehouden was dit kapitaal te vergelijken met de vergoeding, welke eiser naar gemeen recht, wegens dezelfde schade en voor dezelfde vermoedelijke levensduur, zou bekomen om nadien de een van de andere af te trekken ; dat het middel mitsdien naar recht faalt ;

2° Betreffende de voorziening van eiseres :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320, 1322, 1351, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 23, 24, 26, 27 en 28 van het Gerechtelijk Wetboek ;

doordat het bestreden arrest, uitspraak doende over het bedrag van de schadevergoeding die aan verweerster toekomt tengevolge van het litigieus ongeval, zijn gezamenlijke schade op 1.563.950 frank schat en eiseres veroordeelt tot de betaling van dit bedrag, verminderd met de provisionele vergoedingen in de loop van het geding gestort, maar vermeerderd met : 1) de vergoedende interesten aan 4,5 % vanaf 10 april 1966 (datum van het ongeval) tot 18 mei 1966 (datum van de burgerlijke partijstelling) en 2) de gerechtelijke interesten op de hoofdsom vanaf 18 mei 1966, en rekening gehouden met elkeen van de provisies in de loop van het geding betaald ;

terwijl, eerste onderdeel, in de vergoeding van 1.563.950 frank begrepen zijn enerzijds een bedrag van 167.787 frank dat het saldo van de vergoeding vertegenwoordigt voor de materiële schade ondergaan gedurende het tijdperk van volledige tijdelijke arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer, hetzij vanaf 10 april 1966, datum van het ongeval, tot 10 april 1968, datum waarop de volledige arbeidsongeschiktheid als definitief verworven werd aangezien, en anderzijds, een bedrag van 321.163 frank dat het saldo van het in gemeen recht verschuldigd kapitaal vertegenwoordigt voor het herstel van de materiële schade te rekenen vanaf 10 april 1968 na aftrek van de forfaitaire vergoeding door de verzekeraar tegen arbeidsongevallen voor dezelfde schade aan het slachtoffer gestort, met het gevolg dat, wanneer het arrest de vergoedende interesten aan vier en een half ten honderd berekent op deze twee volle bedragen, de bestreden beslissing tot tweemaal toe interesten toekent voor de periode van 10 april 1966 af tot 10 april 1968 : de ene op de vergoeding van 167.787 frank, de andere op het kapitaal dat nochtans pas van 10 april 1968 af werd toegekend (schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek) ;

tweede onderdeel, het arrest onzeker laat of de toegekende gerechtelijke interesten vergoedende interesten zijn, welke van de burgerlijke partijstelling af toegekend mogen worden of moratoire interesten, welke integendeel pas van de beslissing af toegekend mogen worden, (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

en derde onderdeel, de aan verweerder toegekende vergoeding de provisionele vergoeding van 50.000 frank omvat die hem door de Correctionele Rechtbank te Dendermonde bij vonnis van 18 mei 1966, werd toegekend, vonnis dat nu in kracht van gewijsde is getreden; dat, naar luid van dit vonnis, deze provisionele vergoeding gerechtelijke Interessen opbrengt, dus met uitsluiting van elke vergoedende interest, derwijze dat het arrest, in zover het op de som van 1.563.950 frank compensatoire Interessen toekent van de datum van het ongeval af tot 10 april 1968, niet alleen de bewijskracht van bovenbedoeld vonnis schendt, maar ook het gezag van het gewijsde miskent;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de Interessen in het arrest op dezelfde wijze, zij het dan ook op een verschillend bedrag, als in het beroepen vonnis werden berekend; dat uit de stukken waarop het Hof vermog acht te slaan niet blijkt dat eiseres deze wijze van berekening voor de rechter in hoger beroep heeft betwist;

Dat het onderdeel de openbare orde niet raakt, nieuw is en mitsdien niet ontvankelijk;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest aan de burgerlijke partij op de som van 1.563.950 frank vergoedende Interessen ten bedrage van 4,5 t.h. toekent van 10 april 1966 af tot op 18 mei 1966, datum waarop verweerder zich burgerlijke partij heeft gesteld: dat het arrest van die datum af tot 22 augustus 1966 gerechtelijke Interessen toekent op diezelfde som en niet op de som vermeerderd met de reeds toegekende vergoedende Interessen; dat hieruit blijkt dat de van 18 mei 1966 af toegekende gerechtelijke Interessen, vergoedende Interessen, en dus geen verwijlinteressen zijn;

Dat het onderdeel niet kan aangenomen worden;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest, zoals het beroepen vonnis, zij het dan ook op een verschillend bedrag, de gerechtelijke Interessen laat lopen van 18 mei 1966 af, zijnde de dag waarop verweerder zich burgerlijke partij heeft gesteld; dat uit de stukken waarop het Hof vermog acht te slaan niet blijkt dat eiseres voor de rechter in hoger beroep die het niet ambtshalve kon doen, de exceptie van gewijsde heeft voorgedragen;

Dat het onderdeel dat de openbare orde niet raakt, nieuw is en mitsdien niet ontvankelijk;

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen;

Veroordeelt ieder van de eisers in de helft van de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 december 1971.

Afdelingsvoorzitter: M. J. Perrichon (verslaggever).
Raadsheren: MM. P. Trousse, R. Legros, Ph. Capelle,
J. Closon.

Eerste-advocaat-generaal: M. P. Mahaux.

Hoger Beroep. — Rechtspleging in strafzaken. — Verslag van de rechter.

In strafzaken kan het vonnis in hoger beroep niet worden gewezen dan op het verslag van één van de rechters, zelfs indien alleen de burgerlijke rechtsvordering aan-

hangig is gemaakt bij de rechter in hoger beroep.

Burniaux c.a. t./Thomas e.a.

Gelet op de twee bestreden vonnissen, op 25 september 1970 en 19 maart 1971 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Namen;

Overwegende enerzijds dat de eisers hun voorzieningen hebben beperkt tot de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen tegen hen ingesteld, wat de bestaansreden ontnemt aan de voorziening tegen het vonnis van 25 september 1970, vermits dit slechts uitspraak doet op de strafvordering;

Dat anderzijds de eisers afstand hebben gedaan van hun voorziening tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvordering die tegen hen door Thomas is ingesteld;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de burgerlijke rechtsvordering tegen de eisers ingesteld door het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 153, 172 (gewijzigd bij artikel 5 van de wet van 1 mei 1849), 176, 192, 209, 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, 96 en 97 van de Grondwet,

doordat, uitspraak doende in hoger beroep op de burgerlijke rechtsvorderingen, de correctionele rechtbank bij vonnis van 25 september 1970 de hogere beroepen heeft ontvangen, en alvorens recht te doen over de overige punten, de persoonlijke verschijning van de burgerlijke partij Thomas ter terechtzitting van 16 oktober 1970 heeft bevolen, en daarna, toen het rechtscollege anders was samengesteld, het geding heeft voortgezet op de terechtzitting van 19 februari 1971 waarop de debatten werden gesloten, nadat Thomas persoonlijk was verschenen en de raadslieden van de partijen werden gehoord, en bij vonnis van 19 maart 1971 op de burgerlijke rechtsvorderingen uitspraak heeft gedaan, zonder een verslag van één van de rechters die zitting hadden op 19 februari 1971 en 19 maart 1971, en doordat laatstgenoemd vonnis derhalve nietig is, vermits bij de uitspraak van de correctionele rechtbank in hoger beroep het verslag van een van de rechters een substantiële vorm is, die op straffe van nietigheid is voorgeschreven, zelfs indien bij de rechtbank slechts burgerlijke rechtsvorderingen aanhangig zijn gemaakt;

Overwegende dat de correctionele rechtbank bij vonnis van 25 september 1970 haar uitspraak op de burgerlijke rechtsvorderingen heeft aangehouden en de persoonlijke verschijning van Thomas op de terechtzitting van 16 oktober 1970 heeft bevolen; dat Thomas persoonlijk op die terechtzitting is verschenen en dat de rechtbank, samengesteld zoals voor het vonnis van 25 september 1970, de sluiting van de debatten heeft bevolen en haar uitspraak over de zaak heeft gesteld op 30 oktober 1970; dat verder, toen de rechtbank anders was samengesteld, de zaak echtereenvolgens uitgesteld werd tot 18 december 1970 en tot 19 februari 1971; dat op die datum Thomas persoonlijk voor de anders samengestelde rechtbank is verschenen, de raadslieden van de partijen werden gehoord, de debatten gesloten en de uitspraak over de zaak op 19 maart 1971 werd gesteld; dat op deze terechtzitting de rechtbank uitspraak heeft gedaan op de burgerlijke rechtsvorderingen, zonder dat het proces-verbaal van de zitting of het vonnis melding maken van een verslag gedaan door een van de rechters ter terechtzitting van de anders samengestelde rechtbank;

Overwegende dat in strafzaken het vonnis in hoger beroep niet kan worden gewezen dan op het verslag van één van de rechters; zelfs indien alleen de burgerlijke rechtsvordering aanhangig is gemaakt bij de rechter in hoger beroep;

Overwegende dat het verzuim van de substantiële vorm, de vernietiging van het bestreden vonnis met zich brengt ;
Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

En zonder dat er aanleiding bestaat om het tweede middel te onderzoeken, welk middel, zelfs al was het gegrond, geen ruimere vernietiging kan meebrengen ;

Decreteert de afstand van de voorziening in zover zij gericht is tegen de beslissing op de burgerlijke rechtsvordering van de verweerder Thomas tegen de eisers ;

Vernietigt het vonnis van 19 maart 1971 in zover het uitspraak doet op de burgerlijke rechtsvordering van de verweerder het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten tegen de eisers en in zover het uitspraak doet over de kosten ;

Verwerpt de voorziening voor het overige ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt de eisers in de helft van de kosten en de verweerder het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten in de andere helft ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Dinant, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 5 januari 1971.

Wvd. voorzitter : M. P. Delahaye (verslaggever).

Raadsheren : M.M. G. Hallemans, A. de Vreese, A. Meeus en M. Châtel.

Advocaat-generaal : M. V. Detournay.

Advocaten : Mrs. Six (Doornik) en Mahieu (Poperinge).

Getuige in Strafzaken. — Persoon in dienst van een der partijen. — Eedaflegging.

In strafzaken verbiedt geen enkele wetsbepaling dat als getuigen gehoord worden personen die in dienst van een der partijen staan.

Alle personen die door een strafrechtbank als getuige gehoord worden, moeten de eed afleggen, behoudens in de gevallen, ten deze (verhoor van een persoon in dienst van een partij) niet van toepassing, beperkend door de wet opgesomd.

Bouding en Dereuck.

Gelet op het bestreden vonnis, op 23 april 1970 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Leper ;

Overwegende dat de voorzieningen enkel gericht zijn tegen de beslissingen over de strafvordering gewezen ;

Nopens de voorziening van Boudin :

Over het eerste middel, doordat de rechter in hoger beroep de genaamde Carreyn, na eedaflegging als getuige, gehoord heeft alhoewel laatstgenoemde in dienst was van medebeklaagde, burgerlijke partij ;

Overwegende, enerzijds, dat in strafzaken geen enkele wetsbepaling verbiedt dat als getuigen zouden gehoord worden personen die in dienst van een der partijen staan ;

Overwegende, anderzijds, dat alle personen die door een strafrechtbank als getuige gehoord worden de eed moeten afleggen, behoudens in de gevallen, ten deze niet

van toepassing, beperkend door de wet opgesomd ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel, doordat een rechterlijke dwaling werd gepleegd vermits de rechter in hoger beroep eiser veroordeelt tot een dubbele geldboete van 20 frank wegens de telastlegging B, beledigingen gericht tegen Noyez en Vanneste, leden van zijn eigen personeel, en tweede eiser tot één geldboete wegens de telastlegging C., beledigingen gericht tegen Carreyn, die in dienst van tweede eiser stond ;

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat de beoordeling van dit onderdeel het noodzakelijk zou maken in feite na te gaan welke personen door eiser werden beledigd, omstandigheid waaromtrent vóór de rechter geen betwisting werd opgeworpen ; dat in dit onderdeel, het middel aldus feiten en recht vermengt ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat eiser geen hoedanigheid heeft om een beslissing waarbij de tweede beklaagde veroordeeld wordt te bestrijden ;

Dat het middel in geen van beide onderdelen, ontvanke-lijk is ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Nopens de voorziening van Dereuck :

Over het middel, doordat het bestreden vonnis eiser veroordeelt niettegenstaande de enige objectieve getuige B. verklaarde dat eiser niet geantwoord had op de beledigingen geuit door eerste eiser,

terwijl, nu de rechter terecht het getuigenis van de twee aangestelden van eerste eiser, die door de politie-rechtbank verhoord werden, uit de bundel heeft geweerd en het slechts die twee personen zijn die beweren dat eiser beledigingen zou geuit hebben, het aldus blijkt dat het bestreden vonnis, ondanks het feit dat de getuigenissen geweerd werden, toch rekening gehouden heeft met die getuigenissen :

Overwegende dat het vonnis beslist dat de getuigenissen waarvan het middel gewaagt, uit de debatten geweerd werden ; dat de bewering van het middel dat de rechter toch rekening heeft gehouden met de uit de debatten geweerde getuigenissen, uit geen stuk waarop het Hof acht vermag te slaan blijkt ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 3 mei 1972.

Wvd. Voorzitter : M. Holvoet.

Raadsheren : MM. Vroomans en Slachmuylder.

Advocaten : Mrs. Toussaint, Van Ryn, Van Raemdonck en Timmermans loco Delplanq.

Gerechtelijk Wetboek. — Bewarend beslag onder derden. — Vordering tot opheffing van het bewarend beslag onder derden, toegelaten door de beslagrechter. —

Vordering tot intrekking van het bevelschrift houdende toelating om bewarend beslag onder derden te leggen. — Vordering wegens tergend en roekeloos beslag. — Bevoegdheid van de beslagrechter om de geschillen betreffende de regelmatigheid van de rechtspleging van bewarend beslag te beslechten o.a. voor de intrekking van de toelating tot bewarend beslag wegens niet-ervulling van de voorwaarden voorzien in art. 1413 G.W. — Onderzoek van het tergend en roekeloos karakter van het beslag nadat definitief zal uitspraak zijn gedaan over de grond van de zaak.

1. *De beslagrechter is bevoegd om de geschillen betreffende de regelmatigheid van de rechtspleging van bewarend beslag te beslechten en o.a. voor de intrekking van de toelating tot bewarend beslag wanneer deze gevorderd wordt op grond van niet-ervulling van de voorwaarden voorzien door artikel 1413 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek om bewarend beslag te kunnen leggen.*
2. *De vordering tot intrekking van de toelating om bewarend beslag te leggen is o.a. gegrond wanneer het formeel bewijs niet is geleverd dat de aanvrager om toelating de schuldeiser is van de toekomstige beslagene of wanneer de beslagrechter verzuimd heeft te bepalen tot welk bedrag het bewarend beslag wordt toegestaan.*
3. *De eis tot schadevergoeding wegens tergend en roekeloos beslag moet beslecht worden nadat definitief uitspraak wordt gedaan over de grond van de zaak.*

N.V. Ten Bel Touring t./ N.V. Christoffel Reizen en
N.V. Bank van Brussel.

Overwegend dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm, binnen de wettelijke termijn ingesteld werd ;

Overwegend dat de eis van appellante strekt tot intrekking van het bevelschrift dd. 3 februari 1972 van de beslagrechter der rechtbank van eerste aanleg te Brussel, die op verzoek van eerste geïntimeerde, voor een onbepaald bedrag, een bewarend beslag toeliet in handen van tweede geïntimeerde op de gelden behorende o.a. tot appellante ; dat de eerste rechter meende onbevoegd te zijn in zijn hoedanigheid van beslagrechter en de zaak naar de rechtbank verzond ;

Overwegend dat tweede geïntimeerde zich naar de wijsheid van het Hof gedraagt ;

Overwegend dat de eerste rechter zich ten onrechte onbevoegd verklaarde, uitgaande van de onjuiste opvatting dat het om een vordering tot opheffing van het bewarend beslag gaat, hetzij om de grond van de zaak ;

Overwegend dat de eis van appellante integendeel, enkel strekt tot de intrekking van het bevelschrift dd. 3 februari 1972 van de beslagrechter, en bijkomend tot de betaling van een vergoeding van 1.000.000 frank herleid tot 50.000 frank in de besluiten genomen voor het Hof, wegens tergend en roekeloos geding ;

Overwegend dat de beslagrechter die onbevoegd is om over de grond zelf van de zaak uitspraak te doen, integendeel bevoegd is om de geschillen betreffende de regelmatigheid van de rechtspleging van bewarend beslag te beslechten en o.a. voor de intrekking van de toelating tot bewarend beslag wanneer deze zoals ter zake gevorderd wordt op grond van niet-ervulling van de voorwaarden voorzien door artikel 1413 van het Gerechtelijk Wetboek en volgende om bewarend beslag te kunnen leggen ;

Overwegend dat huidige geval weliswaar schijnbaar spoedeisend is maar dat eerste geïntimeerde (de schuldeiser) tot nu toe niet het formele bewijs heeft voorgelegd dat appellante eveneens zijn schuldenaar zou zijn ; dat de eerste rechter anderzijds verzuimd heeft, overeenkomstig artikel 1418 van het Gerechtelijk Wetboek te bepalen

tot welk bedrag het bewarend beslag wordt toegestaan ;

Overwegend dat uit de stukken genummerd van a tot h, die gevoegd werden aan het verzoekschrift van eerste geïntimeerde dat aanleiding gaf tot het kwestieuze bevelschrift van 3 februari 1972, inderdaad niet uitdrukkelijk blijkt dat appellante zich tegenover eerste geïntimeerde zou verbonden hebben noch dat het « bindend advies » dd. 14 oktober 1971 van de commissie van goede diensten van het A.N.V.R. tegenover appellante die een Belgische vennootschap is, en toen niet ter zake geroepen werd, kan gesteld worden ;

Overwegend dat de vordering tot intrekking van het bevelschrift dd. 3 februari 1972 dan ook gegrond is ; dat er nochtans geen aanleiding bestaat over de eis in schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding van appellante te beslissen voor dat er definitief uitspraak zal gedaan worden over de grond van de zaak ;

Om deze redenen ;

Het Hof,

na beraadslaging :

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Alle andere of strijdige besluiten hic et nunc als ongegrond verwerpende ;

Ontvangt het beroep en verklaart het in de volgende mate gegrond ;

Doet het bestreden vonnis te niet ;

Wijzigende : trekt het bevelschrift dd. 3 februari 1972 van de beslagrechter der Rechtbank van eerste aanleg te Brussel in, binnen de perken van de eis van appellante ;

Zegt dat het beslag onder derden in handen van tweede geïntimeerde op de gelden behorende tot appellante van rechtswege ophoudt gevolg te hebben ;

Schort de uitspraak aangaande de eis van appellante wegens tergend en roekeloos geding op tot de definitieve uitspraak over de grond zelf van de zaak.

NOOT. — Zie elders in dit nummer het hervormde vonnis van de beslagrechter te Brussel.

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL Afdeling : Antwerpen.

11^e Kamer. — 14 april 1972.

Voorzitter : M. P. Geysen.

Raadsheren : HH. J. Rauws en A. Aerts.

Substituut Procureur-Generaal : M. H. Wildiers.

Advocaten : Mrs. Carl Verhaaren en Paul Pollet.

Sociaal statuut van de zelfstandigen. — Toepassing van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967, gewijzigd door het K.B. nr. 74 van 10 november 1967. — Onroerend goed in pand voor vaststelling van pensioenfonds. — Verplichting tot het spijzen van het solidariteitsfonds. — Hoedanigheid van onderworpenen. — Betaling van bijdragen geenszins in strijd met art. 113 van de Grondwet.

De bij art. 13 § 2 van het K.B. N° 38 van 27 juli 1967 voorziene vrijstelling bezit geen algemeen draagwijdte.

De bewoordingen van het Verslag aan de Koning tot toelichting van de draagwijdte van bedoeld besluit tonen uitdrukkelijk aan dat diegene die een onroerend goed aangewend heeft tot vestiging van zijn pensioenfonds, zoals in het verleden, niet tot de volledige bijdragen zal gehouden worden, doch zoals vroeger zal moeten blijven

bijdragen tot het spijzen van het solidariteitsfonds.

De bepalingen van het sociaal statuut voor zelfstandigen zijn van dwingende aard en de hoedanigheid van onderworpen brengt niet noodzakelijkerwijze de hoedanigheid van gerechtigde mede.

De bijdragen hebben hetzelfde karakter als de belastingen en aangezien zij in hun beperkte mate geschieden ten voordele van de gemeenschap en de staat zijn ze geenszins in strijd met art. 113 van de Grondwet.

Richard Van de Vorst t./Interprofessionele verzekeringsskas.

Gezien het vonnis van verzending naar ons Hof van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen dd. 15-10-1971;

Gelet op de akte van beroep enz...

Overwegende dat het hoger beroep strekt tot vernietiging van het bestreden vonnis waarbij appellant veroordeeld werd te betalen aan geïntimeerde de som van 17.716 fr. met de intresten, hoofdens achterstallige bijdragen en bijlagen verschuldigd over vier kwartalen van 1968 en 1969, krachtens de bepalingen van artikel 13, § 1 van het Koninklijk Besluit n° 38 dd. 27-7-1967, zijnde de organieke wet van het sociaal statuut der zelfstandigen, zoals gewijzigd bij het Koninklijk Besluit n° 74 dd. 10 november 1967;

Overwegende dat appellant zijn hoger beroep op de hierna vermelde middelen steunt;

1-een beweerde onwettelijkheid van het Koninklijk Besluit n° 72 dd. 10-11-1967 in de mate het wijzigingen aanbrengt aan de rechtstoestand welke hij verworven had door in 1962 een onroerend goed in pand te geven voor de vaststelling van zijn pensioenfonds, waardoor hij krachtens de op dat ogenblik bestaande wetgeving ontslagen zou geweest zijn nog verdere pensioenbijdragen te betalen;

2-dat bedoeld Koninklijk Besluit lasten oplegt zonder tegenprestatie in zijn concreet geval;

3-dat hieruit zou voortvloeien dat de gevorderde bijdrage een karakter van belasting draagt, hetgeen strijdig zou zijn met de bepalingen van artikel 113 van de Grondwet;

Overwegende dat appellant blijkbaar in stede van het Koninklijk Besluit n° 72 het Koninklijk Besluit n° 74 van dezelfde datum bedoelt, het eerste zijnde getroffen in uitvoering van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen en houdende de nieuwe pensioenwet van zelfstandigen, welke met ingang van 1-1-1968 de oude pensioenwet van 31-8-1963 verving, doch geenszins enige wijziging aan het Koninklijk Besluit n° 38 aanbracht, het tweede daarentegen houdende wijziging en aanvulling van gezegd Koninklijk Besluit n° 38 o.m. op het vlak van huidige betwisting; dat appellant in zijn conclusies nog slechts gewaagt van het Koninklijk Besluit van n° 74;

Overwegende ter zake het eerste ingeroepen middel, dat de eerste rechter op afdoende wijze het ontwerpen en de uitvoering van het Sociaal Statuut voor Zelfstandigen op gebied van pensioenen analyseerde, met dien verstande dat de aangevoerde beweegredenen ook de hoger aangestipte materiële vergissing betreffende de draagwijdte van het Koninklijk Besluit n° 72 en 74 inhouden, derwijze dat het bestreden vonnis dienvolgens moet gelezen worden als handelende over de incidentie van het Koninklijk Besluit n° 74 op het Koninklijk Besluit n° 38.

Overwegende dat appellant voorhoudt niet meer te moeten bijdragen voor het spijzen van het pensioenfonds in het raam van het sociaal statuut voor de zelfstandigen om reden dat hij in 1962 bij toepassing van artikel 2, § 1 en 7 van de wet van 30-6-1956 en de artikelen 52 en

volgende van het Koninklijk Besluit van 29-11-1956 een onroerend goed in pand gaf tot vestiging van zijn pensioenfonds en hij zich dienvolgens in de voorwaarden bevond waarbij vrijstelling verleend werd van bijdragen, zoals voorzien bij artikel 13, § 2 van het Koninklijk Besluit n° 38;

Overwegende echter dat appellant zich vergist waar hij beweert dat de bij artikel 13, § 2 voorziene vrijstelling een algemene draagwijdte bezit;

Dat inderdaad bedoelde wettekst zelf bepaalt dat de beoogde vrijstelling slechts verleend zal worden in de mate deze geregeld wordt door de Koning;

Dat de bewoordingen van het verslag aan de Koning tot toelichting van de draagwijdte van bedoeld Koninklijk Besluit uitdrukkelijk aantonen dat diegenen die een onroerend goed aangewend hebben tot vestiging van hun pensioenfonds, zoals in het verleden, niet tot de *volledige bijdrage* zullen gehouden zijn, doch zoals vroeger zullen moeten *blijven* bijdragen tot het spijzen van het *solidariteitsfonds*;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit n° 74 dd. 10-11-1967 tot aanvulling en wijziging van het Koninklijk Besluit n° 38 gepubliceerd werd in het Belgisch Staatsblad van 14-11-1967, hetzij binnen de termijnen voorzien bij artikel 3 van de volmachtwet dd. 31-3-1967;

Dat, zoals de eerste rechter terecht aanstipt, het Koninklijk Besluit n° 74 terecht krachtens voormelde volmachtwet getroffen werd en de Koning krachtens alinea 2 van hetzelfde artikel 3 de macht bekomen had om de getroffen wettelijke beschikkingen op te heffen, aan te vullen, te wijzigen of te vervangen;

Dat wanneer bij dit Koninklijk Besluit n° 74 in artikel 2, speciale regels gesteld werden ter zake het vaststellen van de bijdragevoet voor de categorieën zelfstandigen die een onroerend goed in pand gegeven hadden voor de aanwending van hun pensioenfonds, er niets anders geschiedde dan de algemene bepaling van artikel 13, § 2 van het Koninklijk Besluit n° 38 in concreto uitdrukking te geven; met andere woorden, dat de verplichting te blijven bijdragen tot het spijzen van het solidariteitsfonds derhalve geen nieuw opgelegde verplichting is, zoals appellant ten onrechte voorhoudt, doch in concreto gematerialiseerd werd;

Overwegende dat appellant dienvolgens ten onrechte beweert dat de Koning zijn machten volledig had uitgeput door het uitvaardigen van het Koninklijk Besluit n° 38 gelet op de bepalingen van artikel 3 van de volmachtwet voormeld;

Dat trouwens de betwiste bepaling van artikel 13, § 2 van gezegd Koninklijk Besluit n° 38 nooit uitwerking bekam gezien ze reeds gewijzigd werd bij het Koninklijk Besluit n° 74 vóór de datum van haar uitwerking, hetzij vóór 1-1-1968;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit n° 74 volledig strookt met de wet krachtens dewelke het getroffen werd en er geen machtsoverschrijding of machtsafwending ten deze plaatsvond;

Dat dienvolgens het door appellant ingeroepen middel ter deze als ongegrond dient verworpen te worden;

Overwegende dat ter zake het tweede ingeroepen middel appellant ten onrechte beweert geen bijdragen verschuldigd te zijn om reden dat hij geen aanspraak zou kunnen maken op enig pensioenvoordeel gelet op de omstandigheden die hem eigen zijn;

Dat inderdaad valt aan te stippen dat de bepalingen van het sociaal statuut voor zelfstandigen en zijn uitvoeringsbesluiten van dwingend recht zijn en de hoedanigheid van onderworpen niet noodzakelijkerwijze de hoedanigheid van gerechtigde meebrengt;

Dat dienvolgens het ten deze opgeworpen middel van appellant eveneens faalt ;

Overwegende ten slotte dat appellant in gebreke gebleven is aan te tonen waarom de verplichting tot betaling der verminderde bijdragen overeenkomstig de bepalingen van het nieuw artikel 13, § 1 van het Koninklijk Besluit n° 38 zoals gewijzigd bij artikel 2 van het Koninklijk Besluit n° 74, in strijd zou zijn met artikel 113 van de grondwet ;

Overwegende dat de uitkering welke aan de recht-hebbende op pensioenen of krachtens de wetgevingen op de ziekteverzekering of kinderbijslagen toegekend worden voor het merendeel ten laste vallen van de openbare schatkist, het overige wegens het inwendig compensatiesysteem ten laste van de onderworpenen ; dat aldus kan vastgesteld worden dat het spijzen der sociale voordelen, in algemene zin genomen, gedragen wordt door de gemeenschap, hoofdzakelijk langs het kanaal van de openbare schatkist ;

Dat dienvolgens de bijdragen zoals verschuldigd door appellant als onderdeel van het spijzen, in hun beperkte mate bijdragen tot de ontlasting van de verplichtingen opgelegd aan de schatkist en dienvolgens een mede-werkende functie bezitten in de last te dragen door de staat, zoals dit het geval is bij de belastingen (cfr. Cass., 2-3-1936, Pas., I, 1970) ;

Dat deze bijdragen dientengevolge hetzelfde karakter dragen als de belastingen, en aangezien zij in hun beperkte mate geschieden ten voordele van de gemeenschap en de staat, hun verschuldigd zijn geenszins strijdig is met artikel 113 van de Grondwet ; dat het ten deze ingeroepen middel derhalve ongegrond is ;

Overwegende dat de gevorderde bijdragen, de verminderde solidariteitsbijdragen zijn, zoals bedoeld bij het nieuw artikel 13, § 1 voormeld, en er geen betwisting bestaat met betrekking tot de berekening van het bedrag.

Om deze redenen :

Het Arbeidshof, na beraadslaging, velt het volgend arrest :

Alle verdere, maar uitgebreide of strijdige conclusies verwerpend als ongegrond of niet ter zake dienend ;

Gelet op de bepalingen van artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Gelet op het geschreven eensluidend advies van de heer Wildiers, substituut-generaal, voorgedragen en neergelegd ter onzer zitting van 3 maart 1972 ;

Rechtsprekend op tegenspraak, ontvangt het hoger beroep en verklaart het ongegrond ; wijst appellant ten deze af en bevestigt het bestreden vonnis ;

Legt de kosten ten laste van appellant, waarin inbegrepen de door geïntimeerde gevorderde rechtsplegingsvergoeding, herleid op 800 fr., bij toepassing van artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 30-11-1970 (1).

(1) Dit arrest bevestigt het tegensprekelijk vonnis van 27 november 1970 gevelde door de heer vrederechter van het Derde Kanton Antwerpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer — 10 maart 1972.

Voorzitter : M. Van Malleghem.

Raadsheren : MM. Dujardin (verslaggever), Van Wymeersch.

Advocaat-generaal : M. E. Bonte.

Advocaat : Mr. De Kock.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Proces-verbaal. — Afge-

legde verklaring door verbalisant vertaald. — Nietigheid van heel de rechtspleging.

Artikel 31 van de wet van 15 juni 1935 bepaalt duidelijk dat de beklaagde de taal gebruikt die hij verkiest voor al zijn verklaringen in alle stadia van de strafrechtspleging. Indien de verbalisant, die de beklaagde onder-vraagt, de door deze laatste gebruikte taal niet begrijpt, dient hij een beroep te doen op een beëdigd vertaler. Zulks impliceert derhalve dat de verbalisant de verklaring van de beklaagde dient op te nemen in de door deze laatste gebruikte Franse taal, ofwel, zonder zelf de vertaling ervan te mogen doen, eventueel een beroep dient te doen op een beëdigde tolk.

Niet enkel het kwestieuze pv, doch heel de strafrechtspleging die innig verknocht en samenhangend is met dit pv dient te worden nietig verklaard indien het pv een essentieel stuk van de hele informatie uitmaakt.

Nicolet en Rammach t./ O.M.

(...)

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis van de correctionele rechtbank te Brugge van 7 maart 1971, waarbij de strafrechtelijke vervolging tegen beide beklaagden gericht, nietig werd verklaard, en waarbij de eerste rechter zich dientengevolge onbevoegd verklaarde om kennis te nemen van de eis van de burgerlijke partij Rammach Ahmed ben Mohamed ;

Overwegende dat voormelde Rammach vervolgd werd om op 19 juli 1970 een bankbiljet van 1.000 fr. dat hem zou overhandigd zijn geweest, bedrieglijk te hebben verduisterd of verspilld, en tevens om opzettelijk slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan Niclot Henri, medebeklaagde, deze laatste eveneens vervolgd zijnde om opzettelijk slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan Rammach ;

Overwegende dat tijdens het vooronderzoek Rammach door de Hr. Politiecommissaris van Blankenberge verhoord werd in de Franse taal, doch dat zijn verklaring weergegeven werd in het Nederlands (P.V. nr. 4064, st. 4 strafbundel) onder de hoofding : « hij (= Rammach) verklaart in het Frans, door ons verstaan en zo getrouw mogelijk weergegeven in het Nederlands » ; dat deze verklaring door Rammach niet ondertekend werd ;

Overwegende dat de nietigheid van dit P.V. van onder-vraging, alsmede de erop volgende proceduur, door beklaagde Rammach vóór de eerste rechter werd ingeroepen, voorhoudend niet bereid te zijn ter zitting een nieuwe verklaring af te leggen in het Frans, eraan toevoegend : « Je n'ai pas signé la déclaration à la police et je ne la comprends pas. Je ne tiens pas à comparaître volontairement et faire mes déclarations en français » (cfr. zittingsblad dd. 25-2-1971, st. 26 strafbundel) ;

Overwegende dat de eerste rechter, ingaande op de opwerping van beklaagde Rammach, het kwestieuze P.V. nr. 4064 nietig heeft verklaard op grond van art. 31 van de wet van 15.6.1935 op het taalgebruik in gerechtszaken, en dientengevolge, naar luid van art. 40 van dezelfde wet, « ex officio » de proceduur volgend op dit P.V. eveneens waardeloos heeft verklaard, ook wat betreft « het geval Niclot dat innig met het geval Rammach verknocht is » ;

Overwegende dat de zienswijze van de eerste rechter gegrond is, zodat het terecht is dat hij de proceduur in haar geheel nietig heeft verklaard, en geen uitspraak heeft gedaan nopens de al dan niet gegrondheid van de telastleggingen, zich derhalve eveneens onbevoegd verklarende om uitspraak te doen nopens de eis van de burgerlijke partij ;

Overwegende inderdaad dat art. 31 van voormelde wet

van 15 juni 1935 zeer duidelijk bepaalt dat de beklaagde de taal gebruikt die hij verkiest voor al zijn verklaringen in alle stadia van de strafrechtspleging ;

dat indien o.m. de verbaliserende agent, die de beklaagde ondervraagt, de door deze laatste gebruikte taal niet begrijpt, hij beroep dient te doen op een beëdigd vertaler ; dat zulks derhalve impliceert dat, ter zake, de verbaliserende agent de verklaring van beklaagde Rammach diende op te nemen in de door deze laatste gebruikte Franse taal, of wel, *zonder zelf de vertaling ervan te mogen doen*, eventueel beroep diende te doen op een beëdigd vertaler ;

Overwegende dat art. 40 van de wet van 15 juni 1935 verder bepaalt dat de aan dit artikel voorafgaande regelen moeten nageleefd worden op straf van nietigheid, die door de rechter ambtshalve moet worden uitgesproken ;

Overwegende dat de nietigheid van het kwestieuze P.V., alsmede van de andere akten die het aangevochten vonnis voorafgingen, niet gedekt werden, vermits de door beklaagde opgeworpen nietigheid precies door de eerste rechter werd aanvaard en overgenomen ;

Overwegende dat het terecht is, — zoals hoger reeds aangeduid —, dat de eerste rechter niet enkel het kwestieuze P.V. nietig heeft verklaard, doch de ganse strafprocedure, die inderdaad innig verknocht en samenhangend is met dit P.V., dat onbetwist een essentieel stuk van de ganse informatie uitmaakt, en er, eenvoudig niet is van los te denken, of van te verwijderen, zonder het ganse strafrechtelijk vooronderzoek te ontzenuwen en in het gedrang te brengen ;

Overwegende inderdaad dat kwestieus proces-verbaal de enige ondervraging inhoudt die van beklaagde werd afgenomen ;

dat het, als het ware de hoeksteen of de draaischijf is waarop het verdere vooronderzoek werd gesteund, vermits het toeliet tot nieuwe essentiële inlichtingen te komen, en het de confrontatiemogelijkheden bood met hetgeen door de andere ondervraagde personen (o.m. de andere beklaagde Niclot Henri) werd voorgehouden ;

dat dit P.V. derhalve rechtstreeks en essentieel gediend heeft tot het tot stand komen van de tenlastelegging, zoals zij opgenomen werd in de dagvaarding ;

Overwegende dat, om hoger aangehaalde redenen, het dan ook niet opgaat aan te voeren dat de eerste rechter zich ertoe had moeten beperken enkel dit nietig P.V. uit de debatten te weren ;

Overwegende inderdaad dat, zoals reeds hoger toegelicht, de overige in het strafdossier aanwezige vaststellingen en verhoren, eveneens als nietig dienen beschouwd te worden, vermits zij, als element van bewijsvoering hun waarde verliezen, wanneer zij niet getoetst worden met hetgeen de in feite hoofdbeklaagde in deze zaak, met name Rammach, heeft gezegd of toegegeven, en derhalve niet ingeschakeld worden in dezzen eigen verklaringen ;

Overwegende dat de eerste rechter, om de hoger aangehaalde redenen, een gegronde uitspraak heeft gedaan over het ingeroepen tussengeschied, zonder de grond van de telastleggingen te onderzoeken ;

Overwegende dat er derhalve geen aanleiding bestaat tot evocatie ;

Om deze redenen ;

Het Hof,

recht doende op tegenspraak, behalve ten aanzien van beklaagde Niclot Henri, die verstek maakt ;

Gelet op de wetsbepalingen door de eerste rechter ingeroepen, en daarenboven op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 en artikel 211 van het Wetboek van

Strafvordering, alsmede op artikel 185 § 2 van voormeld Wetboek,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt het hoger beroep, en erover beslissende ;

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen.

Laat de kosten van de aanleg ten laste van de Staat.

NOOT. — 1. Er werd cassatieberoep ingesteld door de h. Procureur-generaal te Gent tegen deze beslissing.

2. Wij verwijzen naar twee gelijkaardige beslissingen : Pol. Dinant, 9 oktober 1969, Pas., 1970, III, 22 en Gent (6e kamer), 29 juni 1970, R.W., 1970-71, 181.

3. De gevolgtrekkingen uit artikel 31 van de wet van 15 juni 1935 zullen wellicht niet voor iedereen even duidelijk blijken als het Hof van Beroep te Gent schijnt te veronderstellen. Uit het feit dat de wet bepaalt dat een verbalisant die de taal van de verdachte niet begrijpt, een beroep moet doen op een beëdigde vertaler, volgt o.i. nog niet zo duidelijk dat de verbalisant die de taal van de verdachte wel begrijpt, eveneens beroep moet doen op een tolk, tenzij hij de verklaringen tekstueel optekent...

A. Vandeplass

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 18 mei 1972.

Voorzitter : M. Gepts.

Rechters : M. H. Dusosó en Mevr. L. Pallemarts-Wouters.

Advocaten : Mrs. Mattheessens Sr., Van der Straten en Marck.

Hinder. — Werken uitgevoerd op het openbaar domein. — Recht van de huurder. — Premetrowerken. — Openbaar bestuur niet tegelijk bouwheer. — Gebeurlijke verplichting van de intercommunale maatschappij, titularis van een wegvenging. — Geen overlast.

Het principe, geput uit artikel 544 B.W.B., is algemeen en mag ingeroepen worden door eenieder die een recht van genot heeft op een bepaalde zaak, zonder er daarom eigenaar van te zijn, o.m. door de titularis van een handelshuurovereenkomst.

Zo de leer van de burenhinder ook kan toegepast worden in de verhouding tussen het openbaar domein en de aanpalende eigendommen, is nochtans vereist dat het aangesproken openbaar bestuur tegelijk de bouwheer is van de hinderende werken.

De intercommunale maatschappij, die uit hoofde van haar wegvenging zgn. « Premetrowerken » laat uitvoeren, handelt hierbij als titularis van een met een zakelijk recht gelijk te stellen recht van gebruik der openbare wegen, op grond waarvan de compensatieverplichting voortspruitend uit artikel 544 B.W.B. rechtstreeks op haar kan rusten.

De zgn. « Premetrowerken », daar zij t.a.v. de zeer drukke, centrale verkeersaders waar zij worden uitgevoerd, een voorzienbaar karakter hebben en ook geen definitieve genotsvermindering voor de boordegenaars teweegbrengen, maken geen abnormale burenlust uit.

Timmermans-Schauwvlieghe t./ Stad Antwerpen & M.I.V.A.

Overwegende dat de vordering van eisers strekt tot het bekomen van een solidaire veroordeling van verweerders tot betaling van een schadevergoeding, door hen op 3.000.000 fr. geraamd, voor het verlies aan cliënteel en de nagenoeg totale vernietiging van de handel in confectie-

goederen, die zij uitbaten op de Teniersplaats 1, te Antwerpen, tengevolge van de uitvoering van de premetrowerken door tweede verweerster in de straten van eerste verweerster ;

Overwegende dat eisers hun vordering steunen op artikel 544 van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat tweede verweerster opwerpt dat eisers dit artikel niet kunnen invoeren daar zij geen eigenaars zijn van het door hen betrokken pand ;

Overwegende dat het principe, waarbij aan eenieder een gelijk recht op genot van zijn zaak wordt erkend en waarbij in geval van concurrerende rechten, de ene de normale lasten van de nabuurschap niet mag te buiten gaan zonder dat de andere hiervoor recht op compensatie heeft, algemeen is en dat het zich bijgevolg niet enkel beperkt tot de geschillen tussen eigenaars ; dat dit principe ook mag ingeroepen worden door de titularis van een handelshuurceel. (Ber. Brussel, 3 april 1968, J.T. 1969, 10, en Civ. Brussel, 9 maart 1965, J.T. 1966, 27) ;

Overwegende dat een vordering, gesteund op artikel 544 B.W. enkel kan ingesteld worden tegen de bouwheer, eigenaar van het eigendom waarop werken worden uitgevoerd. (Dalcq, *Traité de la Resp.*, nr. 688) ;

Overwegende dat eerste verweerster, de stad Antwerpen, opwerpt dat zij bij de uitvoering van deze premetrowerken niet als bouwheer optreedt ; dat dit trouwens door tweede verweerster impliciet wordt erkend waar zij toegeeft deze werken zelf te laten uitvoeren ;

Overwegende derhalve dat de vordering tegenover eerste verweerster bij gebreke aan hoedanigheid van bouwheer in haren hoofde, als ongegrond voorkomt ;

Overwegende dat tweede verweerster op haar beurt opwerpt dat zij de litigieuze werken niet in een buureigendom uitvoert doch wel op en onder de openbare weg, wat inderdaad het geval is ;

Overwegende nochtans dat de leer van de geburenhinder ook mag toegepast worden in de verhouding tussen openbaar domein en aanpalende eigendommen wanneer de toestand waardoor de normale lasten van nabuurschap overtroffen worden geschapen worden op het publiek domein. (Ber. Brussel, 3 april 1968 en Civ. Brussel, 9 maart 1965) ;

Overwegende dat verder dient nagegaan te worden met welk recht tweede verweerster deze werken op en onder de openbare weg, waarvan zij alleszins geen eigenares is, laat uitvoeren ;

Overwegende dat tweede verweerster, als intercommunale maatschappij welke het openbaar vervoer binnen de Antwerpse agglomeratie verzekert, echter hiervoor beschikt over een wegevergunning, die haar titularis maakt van een met zakelijk recht gelijk te stellen recht van gebruik der openbare wegenis, nl. om hierop sporen en andere permanente inrichtingen aan te brengen en in stand te houden ; dat de uitoefening van dit recht, zoals deze van om het even welke zakelijk recht van gebruik of genot, in beginsel wel aanleiding zou kunnen geven tot burenhinder en dus rechtstreeks in hoofde van tweede verweerster tot de hieruit voortvloeiende verplichting tot compensatie ;

Overwegende dat tenslotte nog moet uitgemaakt worden of door het doen uitvoeren van deze litigieuze werken de normale lasten van de nabuurschap zijn te buiten gegaan ;

Overwegende dat, om te bepalen wat als abnormale burenlust dient beschouwd, men rekening moet houden met de aard van de respectievelijke eigendommen ; dat terzake één dezer eigendommen behoort tot het publiek domein ; dat deze laatste omstandigheid de hinder waarvoor thans compensatie gevorderd wordt voorzienbaar kon maken ; dat deze werken op en onder de openbare weg immers beantwoorden aan de noodzakelijkheid om het verkeer en het personenvervoer op deze wegen aan te passen aan de vereisten van de huidige tijd, vooral wanneer het gaat om zeer drukke verkeersaders in het stadscentrum ;

Overwegende dat verder ook vaststaat dat de toegang tot de handelsonderneming van eisers na beëindiging dezer pre-metrowerken zal hersteld zijn in haar oorspronkelijke staat ; dat er derhalve geen definitieve vermindering van het genot van het door eisers betrokken eigendom wordt veroorzaakt noch een onherstelbaar verlies van de voordelen waarop zij aanspraak mogen maken ; dat deze voordelen trouwens door de uitvoering van de werken mogelijk in belangrijke mate zullen toenemen waardoor de tegenwoordige ongemakken alleszins in ruime mate zullen gecompenseerd zijn ;

Overwegende dat het evenwicht tussen de respectievelijke rechten van eisers en tweede verweerster bijgevolg niet verbroken is en dat er, bij gebreke hieraan, door hen geen aanspraak kan gemaakt worden op de compensatievergoeding die haar grond vindt in artikel 544 B.W. ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak ;

Na erover beraadslaagd te hebben ;

Alle andere en strijdige conclusiën verwerpend ;

Verklaart de vordering door eisers ingesteld ontvankelijk doch ongegrond ;

Veroordeelt eisers tot de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

28 maart 1972.

Beslagrechter : Van Malderen.

Advocaten : Mrs. Toussaint, Van Ryn,

Van Raemdonck en Krywin loco Delplanck.

Gerechtigd Wetboek. — Bewarend beslag onder derden.

— **Vordering tot opheffing van het bewarend beslag onder derden, toegelaten door de beslagrechter. —**

1) Beslagrechter. — Bevoegdheid ratione loci. — 2) Bevoegdheid om de geschillen over de regelmatigheid van rechtspleging van bewarend beslag te beslechten.

— **Onbevoegdheid om nadeel te brengen aan de zaak zelf. — Verzending naar de rechtbank.**

1. *Inzake bewarend beslag onder derden is de rechtbank van de woonst (of zetel) van de derde-beslagene bevoegd.*

2. *De bewering van de eiser in opheffing van het bewarend beslag onder derden als zou hij geen verbintenis hebben aangegaan met de beslagleggende partij betreft een betwisting omtrent het bestaan, de rechtsgeldigheid en de tegenstelbaarheid van een verbintenis. De beslagrechter is onbevoegd om kennis te nemen van een dergelijke betwisting die de zaak zelf betreft. Daarom wordt de zaak verzonden naar de rechtbank.*

N.V. Ten Bel Touring t./N.V. Christoffel Reizen
en N.V. Bank Van Brussel.

Overwegende dat de vordering strekt tot opheffing van het bewarend beslag bij de N.V. Bank van Brussel toegelaten bij voormeld bevelschrift dd. 3 februari 1972 en tot betaling van schadevergoeding wegens roekeloos en tergend geding ;

Overwegende dat de N.V. Bank van Brussel zich naar de wijsheid van de Rechtbank gedraagt hetgeen een principiële betwisting inhoudt (cf. rt. 1456, lid 2, G.W.) ;

Overwegende dat ten gronde eerste verweerster de rechtsverhoudingen betwist tussen de « N.V. M. Huygen

& C°» gevestigd te Amsterdam, Keizersgracht, 812, met handelsnaam «Ten Bel Touring» en huidige aanlegster en beweert dat laatstgenoemde zich tegenover haar verbonden heeft en is tussengekomen in verband met het charterkontraat en tot het verwezenlijken van de overeenkomst van 8 juli 1971, hetzij als één rechtspersoon, hetzij samen met vermelde «N.V. Huygen & C°» als twee solidaire handelende rechtspersonen;

Overwegende dat aanlegster beweert geen enkele verbintenis te hebben aangegaan met eerste verweerster en in de onderhandelings niet samen opgetreden te zijn als één rechtspersoon noch als twee solidaire handelende rechtspersonen;

Overwegende dat deze betwistingen het bestaan, de rechtsgeldigheid en de tegenstelbaarheid van de verbintenis van aanlegster betreft zodat de zaak voor de bevoegde rechtsmacht dient gebracht te worden, daar de Beslagrechter per essentie nooit de rechter van de zaak zelf ten gronde kan zijn, geen uitspraak doet over — noch nadeel toebrengt aan de zaak zelf noch uitspraak doet over de betwiste rechten en rechtsverhoudingen tussen partijen; (R. Van Lennep: «gerechtelijk wetboek», IV, blz. 1465, 1550, 1625, 1627; A. Fettweis: «Handboek van gerechtelijk recht», deel II: «Bevoegdheid», nummer 403 c; Verslag Van Reepinghen, blz. 551).

Overwegende dat inzake bewarend beslag onder derden de rechtbank van de woonst (of zetel) van de derde-beslagene ter zake bevoegd is; (A. Fettweis: o.c., nummer 596); M. Donnay: «Code judiciaire: saisies-conservatoires et saisies-exécutions» in: «Recueil général de l'enregistrement et du notariat», 1969, blz. 126/b, nummer 21.251);

Overwegende dat voor zoveel als nodig verwezen dient te worden naar art. 1489 G.W. luidens hetwelk: «Alleen de beslagrechter is bevoegd om de geschillen over de *regelmatigheid* van de rechtspleging van bewarend beslag te beslechten;

De beschikking van de beslagrechter brengt geen nadeel toe aan de zaak zelf»;

Overwegende dat niets tot dusver wijst op de onregelmatigheid van het bewarend beslag onder derden, dat, naar luid van art. 1445 G.W. door ieder schuldeiser op grond zelfs van onderhandse stukken mag gelegd worden;

Overwegende dat art. 1490 G.W. beschikt dat de schuldeiser de schuldenaar kan doen dagvaarden ten einde te horen beschikken omtrent de zaak zelf;

Overwegende dat in casu over een dergelijke beslissing over de grond van de zaak gevraagd wordt zodat wij ter zake onbevoegd zijn;

Overwegende ten slotte dat luidens de artt. 1491 en 1492 G.W. het vonnis over de zaak zelf in voorkomend geval, ten aanzien van de uitgesproken veroordelingen, de uitvoerbare titel vormt waarin de enkele betekening het bewarend beslag in uitvoerend beslag omzet en dat, wanneer de vordering wordt verworpen de beslissing ten grond de opheffing of handhaving van het beslag inhoudt of uitspreekt;

Om die redenen;

Wij, Van Malderen, Beslagrechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel,

Bijgestaan door Mw. De Smedt-Vertongen,

Gelet op de artt. 3, 4, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken en de artt. 1456 en 1489 tot 1492 G.W.;

Rechtsprekende na tegenspraak;

Verzendt de zaak naar de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel;

Houdt de gerechtskosten aan.

NOOT. — Zie elders in dit nummer het arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 3 mei 1972 waarbij bovenstaand vonnis wordt teniet gedaan.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

2e Kamer. — 5 juni 1972.

Voorzitter: M. Ch. Maffei.

Rechters: MM. J. Declerck en A. Geerinck.

Advocaten: Mrs. L. Wiemeersch loco P.M. Orban,

M. de Coninck van Noyen loco F. Schuerman,

W. Ruysinck loco W. Delva en G. Deckers.

Landpacht. — Opzeg op grond van voorgenomen persoonlijke ingebruikneming zonder verzet. — Eis tot van waardeverklaring en schadevergoeding. — Miskennning van voorkooprecht. — Vordering tot naasting en in de plaatsstelling. — Verkoopprijs onder vorm van lijfrente. — Valsheid in notariële akte door bewimpeling om voorkoop te omzeilen. — Termijn van art. 1778 quinquies vierde lid is geen verjaring maar verval. — Bekrachtiging van opzeg.

Wanneer onder het stelsel van de Wet van 1 februari 1963 op het recht van voorkoop de termijn van twee jaar van af de overschrijving van de notariële akte voorzien tot het instellen van de in de plaatsstelling voorzien bij art. 1778 quinquies niet werd nageleefd is de eis tot in de plaatsstelling bij ontstentenis van te bewijzen heilkracht laattijdig.

Overmacht is uitgesloten indien de vroegere pachters binnen de twee jaar na de overschrijving klacht wegens valsheid in geschriften hebben ingediend — vermits hieruit blijkt dat zij, wetend dat het voorkooprecht werd miskend, er geen beletsel was om hun eis tot in de plaatsstelling tijdig te doen gelden.

Derhalve dient de opzeg waartegen zij geen verzet hebben doen gelden te worden bekrachtigd.

F. De Cock t./ N. Van Ramdonck, P. Vermant, G. Lesseliers.

Gezien de stukken, waaronder het eensluidend verklaard afschrift van het op 8 juni 1971 door de Vrederechter van het kanton Beveren-Waas gewezen vonnis, waartegen Frans De Cock en Maurice Braem tijdig en in regelmatige vorm in hoger beroep zijn gekomen, en Nestor Van Raemdonck, Leo Van Raemdonck en zijn echtgenote Josephina Van de Vijver, alsook Gerard Lesseliers hunnerzijds incidenteel beroep hebben ingesteld;

Overwegende dat beide zaken, ingeschreven onder nummers 3795 en 3796 van de algemene rol, uit hoofde van samenhang dienen te worden gevoegd;

Overwegende dat de echtgenoten Vermant-Vennens, blijkens op 1 juni 1966 voor notaris verleden akte, een perceel land, in het kadaster bekend onder sectie D, nr. 929, aan Nestor Van Raemdonck hebben verkocht;

Dat zij, blijkens voor genoemde notaris op dezelfde dag verleden akte, twee percelen land hebben verkocht aan de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver; gezegde percelen in het kadaster bekend onder sectie B, nr. 928, en sectie D, nr. 924;

Dat het eerstgenoemde perceel aan Frans De Cock was verpacht, en de twee laatstgenoemde aan Maurice Braem;

Overwegende dat de kopers — elk hunner wat zijn aankoop aangaat — de pacht tegen kerstdag 1968 hebben opgezegd op grond van voorgenomen eigen ingebruikneming; waartegen geen verzet is gedaan;

Overwegende dat de echtelieden Van Raemdonck-Van de Vijver — na een voorafgaande poging tot minnelijke schikking — Maurice Braem bij op 13 april 1970 betekend exploit hebben gedagvaard tot vanwaardeverklaring van de opzegging, ontruiming van de percelen en tot betaling van 33.260 fr. vergoeding, te vermeerderen met de gerechtelijke interest en de kosten;

Overwegende dat Nestor Van Raemdonck — insgelijks na een poging tot minnelijke schikking — tegen Frans De Cock een gelijkaardige vordering heeft ingesteld bij op 13 april 1970 betekende dagvaarding: de geëiste vergoeding in dit geval 12.277 fr. belopend;

Overwegende dat Braem en De Cock, aanvoerend dat hun recht van voorkoop is miskend, bij op 24 april 1970 betekende dagvaardingen — eveneens na een poging tot minnelijke schikking — een vordering tot naasting en indeplaatsstelling hebben doen gelden, ieder in opzicht van zijn bovengemeld gepacht goed;

Dat de inschrijving op de kant van de overschrijving van de betwiste akten is geschied;

Overwegende dat de verkopers Vermant en Vennens daarop, bij op 13 mei 1970 betekend exploit, de notaris tot tussenkomst en vrijwaring hebben opgeroepen;

Overwegende dat de eerste rechter al deze zaken heeft gevoegd en:

— de vorderingen tot naasting en indeplaatsstelling laat-tijdig en deswege vervallen en onontvankelijk heeft verklaard;

— de vorderingen tot tussenkomst en vrijwaring zonder voorwerp en aldus ongegrond heeft bevonden;

— de betrokken partijen bevolen heeft te concluderen over de bij exploit dd. 13 april 1970 opgevorderde bedragen:

— over de kosten heeft beslist, met uitzondering van de kosten die betrekking hebben op de bij dagvaardingen d. 13 april 1970 ingestelde vorderingen;

Wat de hoofdberoepen betreft:

1. Overwegende dat tussen De Cock, Braem en de notaris geen vorderingen zijn ingesteld;

Dat de hoofdberoepen bijgevolg onontvankelijk zijn, bij gebrek aan belang, in zover zij tegen de notaris zijn gericht;

2. Overwegende dat bovengemelde notariële akten, waar-bij de verkoop uit de hand van in pacht gegeven land-eigendommen is vastgesteld, telkens vermelden dat de verkoopprijs in de vorm van een lijfrente is bedongen;

Overwegende dat het thans vaststaat, dat gezegd beding onwaarachtig en de betreffende vermelding in de akten vals is; vermits de contracterende partijen in werkelijkheid een verkoop tegen contante betaling hebben gesloten en beoogd hebben, door de vorm van de verkoopprijs te bewimpelen, de wet betreffende de voorkoop te omzeilen;

Dat zulks blijkt uit een in kracht van gewijsde gegaan arrest, op 5 februari 1970 gevelde door de derde kamer van het Hof van Beroep te Gent, recht doende in correctionele zaken;

Dat het meteen is bewezen, wat overigens niet wordt betwist, dat de bij — het toenmaals vigerend — art. 1778 sexies, 4° B.W. bepaalde uitzondering geen toepassing vindt en dat — de wettelijk voorgeschreven formaliteiten van kennisgeving niet in acht genomen zijnde — inbreuk is gemaakt op het recht van voorkoop van de pachters;

Overwegende dat de termijnen waarvan sprake in art. 1778, quinquies, vierde lid, B.W. op straffe van verval zijn opgelegd;

Overwegende dat de litigieuze vorderingen tot naasting en indeplaatsstelling zijn ingesteld, pas na verloop van twee jaren na de overschrijving van de — ten dele vals bevonden — notariële akten;

Overwegende dat De Cock en Braem hun respectieve vordering evenwel niet laattijdig achten;

Dat zij het standpunt innemen dat hun recht van voorkoop niet bestond, gelet op art. 1778, sexies, 4° B.W., zolang niet erga omnes de valsheid was uitgemaakt van de clause in de notariële akten, naar luid waarvan een lijfrente was bedongen;

Dat zij in deze gedachtengang de opvatting zijn toege-daan, dat de termijn van twee jaar eerst met het definitief worden van voormeld arrest is ingegaan;

Overwegende dat die stelling het onderscheid uit het oog verliest tussen het « bestaan » van het recht en het « bewijs » daarvan;

Dat het arrest immers geen recht van voorkoop heeft teweeggebracht, doch ervan doet blijken dat kwestieuze verkopen — wat de daarbij betrokken partijen hebben willen verhelen — effectief tot het ontstaan van een recht van voorkoop aanleiding hebben gegeven;

Dat het aanvangspunt van de termijn van verval aldus samenvalt — zoals wettelijk bepaald ten andere — met de overschrijving van de notariële akten;

Overwegende dat wel de vraag rijst, of de in die akten gepleegde valsheid voor de pachters geen overmacht heeft geschapen, welke een verlenging van verval wettigt;

Overwegende dat die vraag ontkennend moet worden beantwoordt;

Dat inderdaad zowel De Cock als Braem reeds in februari 1967 een strafrechtelijke klacht hebben ingediend, uit hoofde van de besproken valsheid in authentieke geschriften;

Dat de omstandigheid dat het misdrijf alsdan nog niet bewezen was, geen beletsel was om de vorderingen tot naasting en indeplaatsstelling tijdig in te stellen, en ze zodoende voor verval te behoeven;

Overwegende dat de daartegen ingebrachte argumenten niet afdoend zijn;

Wat de incidentele beroepen betreft:

1. Overwegende dat de notaris incidenteel beroep heeft ingesteld, in zover door hem voorgestane gronden van niet-ontvankelijkheid niet zijn aanvaard;

Overwegende dat het rechtsmiddel, gezien het gebrek aan belang, onontvankelijk voorkomt; waarover de recht-bank evenwel eerst na de heropening van de debatten vermag te oordelen, ingevolge art. 774, tweede lid, G.W.;

2. Overwegende dat het van Nestor Van Raemdonck en van de echtgenoten Van Raemdonck-Van de Vijver uitgaande incidenteel beroep

— bij gebrek aan belang niet onvankelijk voorkomt, in zover het is ingesteld omdat de vorderingen van De Cock en Braem niet tevens krachtens de rechtsspreuken « Electa una via, excluditur altera » en « non bis in idem » onontvankelijk zijn verklaard;

Dat ook hier artikel 774, tweede lid, G.W. toepasselijk is;

— onvankelijk is, in zover de toewijzing wordt geëist van hetgeen de dagvaardingen dd. 13 april 1970 bevelen — waarover de eerste rechter geen uitspraak heeft ge-daan — in deze aanleg verhoogd overeenkomstig arti-kel 808 G.W.;

Overwegende dat De Cock noch Braem de gevorderde geldigverklaring van de hun betekende opzegging be-twisten;

Dat het trouwens niet blijkt, als zouden de verpachters van deze opzegging afstand hebben gedaan;

Overwegende dat de echtelieden Van Raemdonck-Van de Vijver ten aanzien van Braem aanspraak maken, wegens het bezet houden van hun percelen na kerstdag 1968, op 78.100 fr. vergoeding;

Dat Nestor Van Raemdonck zijnerzijds De Cock aan-spreekt tot betaling van 39.381 fr.;

Overwegende dat de vergoeding in beide gevallen, vermits het seizoen 1972 nog niet is aangevangen, enkel over de jaren 1969, 1970 en 1971 mag worden berekend;

Overwegende dat over dezelfde periode geen met de vroegere pacht prijs equivalente vergoeding voor bezetting kan worden gevorderd, benevens vergoeding van de door de eigenaar gedeelde winst, voortspruitend uit de onstenen van persoonlijke inbedrijfneming;

Dat de eigenaar van een landeigendom zijn goed kan doen renderen door het zelf te exploiteren, ofwel het te verpachten doch de ene vorm — uiteraard — de andere gelijktijdig uitsluit;

Overwegende dat een jaarlijks winstcijfer van 12.800 fr. per hectare aannemelijk is;

Dat aldus toekomt:

— aan Nestor Van Raemdonck: 84,5 a. à 12.000 frank hectare of 10.816 fr. x 3 (jaren), zijnde 32.448 fr.;

— aan de echtgenoten Van Raemdonck - Van de Vijver: 1 ha. 37 a. à 12.800 fr./hectare of 17.536 fr. x 3 (jaren), zijnde 52.608 fr.;

Overwegende dat De Cock en Braem van hun kant recht hebben op prezij;

Wat de kosten betreft:

Overwegende dat een volledig in het ongelijk gestelde partij geen aanspraak op een rechtsplegings- of uitgavenvergoeding heeft;

Om deze redenen;

De Rechtbank,

uitspraak doende in hoger beroep, alle verdere en strijdige conclusies verwerpend, de zaken ingeschreven onder nummers 3795 en 3796 van de algemene rol voegend, verklaart de hoofdberoepen onontvankelijk in zover zij tegen de notaris zijn gericht, en voor het overige onvankelijk doch ongegrond;

Verklaart het door Nestor Van Raemdonck en door de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver ingesteld incidenteel beroep onvankelijk en in de volgende mate gegrond, wat de door de eerste rechter niet berechte vorderingen aangaat;

Op dit stuk recht doende bij toepassing van art. 1068 G.W., verklaart geldig en van waarde de op 16-8-1966 aan Frans De Cock en aan Maurice Braem betekende opzegging;

Beveelt Frans De Cock diensengevolge het te Melsele gelegen perceel land, in het kadaster bekend onder sectie D, nr. 929, binnen acht dagen na de betekening van dit vonnis te ontruimen en ter vrije beschikking van Nestor Van Raemdonck te stellen;

Beveelt Maurice Braem de te Melsele gelegen percelen land, in het kadaster bekend onder sectie B, nr. 928, en onder sectie D, nr. 924, binnen acht dagen na de betekening van dit vonnis te ontruimen en ter vrije beschikking van de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver te stellen;

Veroordeelt Frans De Cock om aan Nestor Van Raemdonck te betalen, de som van 32.428 fr., te vermeerderen met de gerechtelijke interest op 21.632 fr. vanaf 13 april 1970 en op 10816 fr. vanaf 4 augustus 1971; onverkort het recht van genoemde De Cock op prezij; Ontzegt het meer gevorderde als ongegrond;

Veroordeelt Maurice Braem om aan de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver te betalen, de som van 52.608 fr., te vermeerderen met de gerechtelijke interest op 35.072 fr. vanaf 13 april 1970, en op 17.536 fr. vanaf 4 augustus 1971; onverkort het recht van genoemde Braem op prezij; Ontzegt het meer gevorderde als ongegrond;

Beslissende inzake de kosten van eerste aanleg, voor zover de eerste rechter daarover geen uitspraak heeft gedaan:

— verwijst Frans De Cock in de kosten van de tegen hem ingestelde vordering, vereffend op 1.845 fr. aan de zijde van Nestor Van Raemdonck;

— verwijst Maurice Braem in de kosten van de tegen hem ingestelde vordering, vereffend op 1.919 fr. aan zijde van de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver;

Alvorens te oordelen over de ontvankelijkheid zo van het door de notaris aangewend rechtsmiddel, als van het boven in de motivering aangegeven gedeelte van het door Nestor Van Raemdonck en door de echtgenoten Leo Van Raemdonck en Josephina Van de Vijver ingesteld incidenteel beroep, beveelt de heropening van de debatten ingevolge artikel 774, tweede lid, G.W. teneinde de betrokken partijen in de gelegenheid te stellen om, in voorkomend geval, opmerkingen voor te dragen aangaande de ambtshalve opgeworpen niet-ontvankelijkheid;

Verwijst de zaak te dien einde naar de terechtzitting van 18 september 1972 om 14.30 uur;

Houdt de beslissing inzake de kosten van deze instantie aan.

NOOT. — I. De wet van 1 februari 1963 betreffende het voorkeurecht van de pachter bepaalde in art. 1778, sexies nr. 4 dat de pachter geen aanspraak kon maken op het voorkeurecht wanneer de verkoopprijs onder vorm van lijfrente was bepaald. Art. 51 van de wet van 1 februari 1969 heeft deze « uitzondering » doen verdwijnen — maar bepaalt nog steeds dat, in andere gevallen, de actie tot naasting en in de plaatsstelling moet ingespannen worden bij verkoop uit ter hand — binnen de twee jaar na de overschrijving van de akte van verkoop.

II. Men kan de vraag stellen of wanneer — zoals in bovenvermelde zaak, de miskennis van het recht tot voorkeurecht gepaard gaat met een « misdrijf » dat aanhangig werd gemaakt bij de strafrechter — met aanstelling van burgerlijke partij — het principe « electa una via » of « non bis in idem » geen beletsel is om naderhand de burgerlijke actie tot in de plaatsstelling voor de vrederechter in te leiden. De rechtbank heeft dit argument niet weerhouden omdat « ter zake » dit middel zonder belang was — en haar derhalve niet ontvankelijk scheen. De principiële kwestie werd aldus niet aangeraakt.

III. Het blijkt duidelijk uit de voorbereidende werken der wet van 1963 — dat het hier gaat niet om een « verjaring » hoewel deze term in de wet voorkomt — maar wel over een « verval » (déchéance of forclusion) (zie verslag in de Senaatscommissie 9 juni 1962).

De wetgever heeft geacht dat het van openbaar belang was dat de rechtsverhoudingen, meer in het bijzonder de onroerende rechten zoals de eigendom, niet langer dan door de billijkheid vereist — onzeker zouden blijven. Jossierand spreekt van « véritables mesures de police Juridique — Droit Civil T. II p. 472) (zie bij vergelijking Cass., 12 december 1929, Pass. 1930, I, 48).

Tot welke rechtsverwikkelingen zou men niet komen indien de nieuwe eigenaar — aan wie zonder dat de voorkeurecht werd nageleefd — het goed werd toegewezen — dit goed — zou verkopen, met hypotheek of erfdienstbaarheid belasten — en de mogelijkheid zou blijven bestaan na lange jaren al deze akten aan vernietiging bloot te stellen?

Daarom werd een termijn van twee jaar vastgesteld binnen dewelke de pachter in ieder geval kennis heeft gekregen van de verkoop bv. door opzeg of opvordering van de pacht.

IV. In tegenstelling met de verjaring kunnen de verval-

termijnen (Delais préfix) niet worden gestuit noch geschorst. (Zie Depage T. VII p. 1032 en 1035) R. Eecklo : Pacht en voorkoop nr. 775 en 777. Zij zijn van openbare orde en moeten derhalve ambtshalve door de rechter worden ingeroepen.

(Zie o.m. Delva, Preadvies over de vervaltermijnen, blz. 17. — Gourdet, Droit de préemption, blz. 20, Revue Notariat Belge 1963 p. 252 — Vasseur, Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1950, p. 439. — Cass., 15 oktober 1961, Pas., I, 253, en Cass., 15 oktober 1931, Pas., I, 253, Advies O.M.).

P. M. Orban

BOEKBESPREKING

EEN REUSACHTIGE ONDERNEMING : DE UITGAVE VAN DE JURISPRUDENTIE VAN DE GROTE RAAD VAN MECHELEN.

1. **Chronologische lijsten van de geëxtendeerde Sententiën en Procesbundels (dossiers), berustende in het archief van de Grote Raad van Mechelen.** Deel I. 1465-1504, opgesteld onder leiding van J. Th. De Smidt en Eg. I. Strubbe, in samenwerking met M. J. Abeling, J.C. Andries en J. Van Rompaey (Kon. Com. Uitg. Oude Wetten en Verord. van België, Chronologische lijsten van de processen en sententiën van de oude Raden van justitie van België. Eerste reeks : Grote Raad en Parlement van Mechelen). Brussel, 1966, XXXVI, 647 blz.
2. **Chronologische lijsten van de geëxtendeerde Sententiën, berustende in het archief van de Grote Raad van Mechelen.** Deel II. 1504 - 1551, opgesteld onder de leiding van J. Th. Smidt, Eg. I. Strubbe en J. Van Rompaey, door S. Th. E. Brekelmans, E. J. Schreuder en C. L. Verkerk (Kon. Com. Uitg. Oude Wetten en Verord. van België, Chronologische lijsten van de Processen en Sententiën van de oude Raden van Justitie van België. Eerste reeks. Brussel, 1971, XXIII, 730 blz.
3. **Inventaris en beschrijving van de Procesbundels (dossiers) behorende tot de Beroepen uit Holland.** 7 gestencilde delen door J. C. Andries, A. H. Huussen jr. en A. J. M. Kerckhofs - De Hey. Amsterdam, 1964-1970.
4. **Inventaris en beschrijving van de Noordnederlandse Processtukken (dossiers), behorende tot de fondsen Aanzienlijke geslachten, «procesbundels tot 1504», en eerste aanleg,** door A. H. Huussen, jr. 2 delen. Amsterdam, 1968-1970.
5. **R. Reinsma, Glossarium van Nederlandse oude rechtstermen.** Amsterdam, 1969.
6. **J. R. H. De Smidt, Glossarium van Franse oude rechtstermen.** Amsterdam, 1969.

Na het in 1949 in Mechelen bij de viering van de 475e verjaardag van de vestiging van het Parlement of Grote Raad door ons gegeven impuls, was de aandacht der rechtshistorici getrokken op de enorme mijn aan gegevens die vervat ligt in de grotendeels ongeordende geëxtendeerde sententiën en procesbundels op het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

Mr. J. Th. De Smidt, hoogleraar aan de Universiteit te Leiden nam in 1959 de enorme taak op zich om de sententiën van de Grote Raad van de hertogen van Bourgondië, van het Parlement van Mechelen en de Grote Raad van Mechelen met het oog op de publicatie ervan te bewerken. Hij kreeg daarbij de steun van de Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, terwijl ook van Belgische zijde, via Prof. Eg. I. Strubbe, de Kon. Commissie voor de Uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België sinds 1962 bestelde hieraan behulpzaam te zijn via een nieuwe afdeling : «Verzameling van de oude rechtspraak van België». Het is de bedoeling de sententies van de Grote Raad voor zover dit nodig blijkt in extenso te pu-

bliceren ; voor de anderen zal een gedetailleerde regest volstaan.

Het Fonds « Archief van de Grote Raad » op het Algemeen Rijksarchief te Brussel bestaat, afgezien van registers van louter procedure, zoals zittings- en griffierrollen, uit twee afzonderlijke groepen, enerzijds de registers van de geëxtendeerde sententiën (elk tussen de 1000 à 2000 paginae) — dat zijn de uitgebreide sententiën in tegenstelling tot het dictum — en anderzijds de procesbundels.

Een Nederlands-Belgische ploeg deed eerst een reusachtig opsporings- en ordeningswerk in de oceaan van duizenden ongeordende bundels en proceszakken. Op het Gemeentearchief van Amsterdam werden alle registers op microfiche en alle dossiers, die op de Noordelijke Nederlanden betrekking hebben, op microfilm opgenomen.

Daarna werd aan de eigenlijke bewerking van de afzonderlijke bundel overgegaan, via het opstellen van chronologische lijsten van de geëxtendeerde sententiën en procesbundels. Deze lijsten beslaan nu al de periode van 1465 tot 1531. Voor iedere bundel werd volgens een vast schema van vijf alinea's alles aangegeven wat voor de rechtshistoricus en historicus van belang kan zijn : landsheerlijkheid ; plaats en datum ; naam en beroep van de partijen ; juridische aard van de zaak ; uitspraak ; vindplaats. Van 1477 tot 1504, toen de Grote Raad weer ambulatorisch was geworden, zetelde deze sinds 1484 vaak te Mechelen, maar ook te Brussel, Brugge, Valenciennes, 's Gravenhage, Leiden, Gouda, enz.

Uit dit onderzoek blijkt o.a. dat het motiveren van de civiele vonnissen — volgens Wielant wordt «de jure gehouden voer sot die de cause expresseert» — pas door de cassatieprocedure, die de rechter verplichtte de wetsartikelen, de gronden, waarop het vonnis steunde te vermelden, algemeen gebruikelijk geworden is ; verder dat de Mechelse griffier een grote rol speelde, maar dat men toch de rol van de raadshoofd-rapporteur niet onderschatte. Ook weten wij thans dat het gemiddelde aantal arresten van de eerste 50 jaren in de Grote Raad 45 per jaar was.

De Nederlandse ploeg heeft aan de beter geordende Beroepen uit Holland een bijzondere aandacht gewijd. De ongeveer 1000 nrs. werden in een beschrijvende inventaris van negen kloke banden wereldkundig gemaakt : tot voor kort was het bestaan van de «Beroepen uit Holland» aan de meeste historici en rechtshistorici onbekend.

Deze processen, vooral uit Holland en Zeeland afkomstig, betreffen de staatsinstellingen (verhouding tussen lagere en hogere overheid, bv. tussen steden, waterschappen) ; gelding van privileges (vis- en veerrechten) ; ambten ; wetsverzetting ; defensie ; kaapvaart ; rechtspraak (competentie van wereldlijke en geestelijke rechter ; te hoofdte gaan ; gijzeling ; executie ; confiscatie ; rechtsterminologie) ; economische aspecten (stadsfinanciën ; buitennering ; koers van de munt ; renten ; accijnzen ; tollens ; bedens ; bierproductie ; lakennijverheid ; stapelrecht ; steenfabricage ; convooleing haringvloot ; prijzen) ; sociale en culturele boedelinventarissen ; erfenissen ; genealogie ; positie van bastaarden ; bigamie ; huwelijk ; belediging ; losgeld ; loterij ; kerkelijke zaken (ketterij ; excommunicatie ; ontheffing van kloostergelofte ; prebenden ; tienden ; pastoorsambt ; kosterij) ; geografie (waterlopen ; aanwassen ; onderhoud van wegen en dijken ; kaarten ; houtvesterij).

Deze dossierbeschrijvingen zijn niet gedrukt, maar op stencil of in offset vermenigvuldigd. Deze werken zijn niet in de handel, maar zijn te raadplegen op het Algemeen Rijksarchief te Brussel en Den Haag en in verschillende rechtshistorische instituten in Nederland en België.

Duizenden microfiches en microfilmen, duizenden steekkaarten met alle in de processen genoemde persoons- en

plaatsnamen, twee glossaria, een van Nederlandse oude rechtstermen en een van Franse oude rechtstermen, een verzameling van alle processen, waaruit de kanoniek-rechtelijke en romeinsrechtelijke infiltratie en receptie blijken, vormen de infrastructuur van deze reusachtige onderneming.

Intussen werden te Leiden en te Amsterdam een hele reeks doctoraal scripties voorgebracht en een aantal artikelen rond de Grote Raad gepubliceerd (o.a. in het tijdschrift *Holland*, tweede jg., nr. 4/5, 1970).

Deel 3 van de Chronologische lijsten verschijnt in 1973 en deel 3 van Eerste aanleg en deel 8 van Beroepen uit Holland komen eerlang klaar.

Intussen staan de processen van de Beroepen van Holland voor publicatie klaar, terwijl een project van een educatieve film over de Grote Raad stilaan in zijn uitvoeringsfase komt.

Het Belgische team wordt geherstructureerd en er zal eerlang ook in België heel wat rond de Grote Raad gepubliceerd worden.

Eindelijk zal de kennis omtrent het personeel van de Grote Raad kortelings heel wat verder staan: Prof. Dr. J. Van Rompaey (Gent) bereidt voor 1973 een uitgebreide studie voor over de evolutie van de eerste periode van de Grote Raad (1384-1477) en geeft in bijlage de biografieën van het personeel uit deze oudste periode; Mevr. Kerckhofs - De Hey bereidt in Leiden een doctorale striptie voor met de biografieën van het personeel van de Grote Raad (1477-1531), terwijl ondergetekende een groots werk tegen 1974 voorbereidt nopens de ca. 400 voorzitters en raadsheren van 1473 tot 1794, met al hun wapens, biografieën en iconografie.

Hetgeen wij in 1949, na een bezoek met archivaris-conservator Arnold Schillings aan het toen onoverzichtelijke Archief Grote Raad, alsdan nog een grote zaal in het Oude Archiefgebouw in de Montagne de la Cour, in een wens uitdrukten: «Voor de vertering van dezelve biedt zich hopelijk nog eens een mensenleven aan» (*Tijdschrift vir Hedendaagse Romeinse-Hollandse Reg*, 12, p. 58) heeft zich vlug verwerkelijkt en in de plaats van één mens is het een heel team — ca. 10 man — geworden. Tussen 1949 en 1973 — als de Grote Raad 500 jaar zou bestaan hebben — werd een enorme weg afgelegd.

De betekenis van deze sententiën en procesbundels is immers uitzonderlijk groot, omdat zij de voornaamste, soms de enige bron zijn voor de studie van de inhoud van het recht, de rechtspraktijk en de procedure. Verder zijn vele processen, hetzij in eerste aanleg, hetzij in beroep, unieke bronnen, ofwel wegens de procederende partijen, ofwel wegens de aard van de betwistingen. Wij hopen dat de rechtshistorici dit materiaal in monografieën of mededelingen verder zullen benutten.

Op het enorme belang van deze hele onderneming, waarvan professor De Smidt, uit Leiden de motor en het brein is, moet o.i. niet gewezen worden. Immers de beslissingen van de Grote Raad waren meer dan eens richtinggevend voor de rechtspraak van de overige rechtbanken. Anderzijds kunnen bv. de invoering van het Romeinse recht of de hervorming van het procesrecht alleen aan de hand van een zo volledig mogelijke verzameling vonnissen en procesbundels behoorlijk nagegaan en bestudeerd worden.

Anderzijds is het nu mogelijk geworden uit de uniek belangrijke procesbundels uit de 15de en 16de eeuw van de Grote Raad — in de archieven van het Parlement van Parijs en in die van de Hoge Raad of Hof van Holland zijn maar enkele dossiers bewaard gebleven — een beeld te krijgen van de procedure en een aantal inlichtingen, die de betwistingen dikwijls in volle levenswerkelijkheid laten zien.

L. Th. Maes

IN MEMORIAM

HENRI BUCH

Kamervoorzitter in de Raad van State.

Op 18 juni van dit jaar is de heer Henri Buch, kamervoorzitter in de Raad van State onverwacht overleden.

Hij was een persoonlijkheid die algemeen geacht werd voor zijn grote wetenschappelijke bekwaamheid, zijn diep rechtvaardigheidsgevoel en zijn bijzondere beminnelijkheid.

Het heengaan van deze hoogstaande magistraat en wetenschapsmens werd in de rechtswereld algemeen betreurd.

Wij delen hieronder de tekst mede van de rede die uitgesproken werd te zijner nagedachtenis door de heer Eerste voorzitter van de Raad van State F. Lepage op de plechtige algemene vergadering van dit hoog rechtscollege op 11 juni jl.

Op 18 juni heeft de dood in onze rangen toegeslagen, onvoorstelbaar, onverbiddelijk. Onze collega van het aller-eerste uur, kamervoorzitter *Henri Buch* is ons ontvallen.

Persoonlijk ben ik het gebeuren nog niet te boven gekomen. Het dringt nauwelijks tot mij door, dat wij onze gezagvolle, schrandere, wijze collega voortaan zullen moeten missen. Anderen, velen allicht zullen dat gevoelen met mij delen, want de plaats die *Henri Buch* in ons midden innam was er tegelijk één die boeide, bekoorde, en indruk maakte.

Een buitengewoon rijke personaliteit, ongemeen edelmoedig, ongemeen rijk. Vastberaden, onverbiddelijk, streng voor zichzelf en voor anderen, begiftigd met een onvoorstelbare werkkraft, reikte zijn uitstraling ver buiten de grenzen van onze Raad, verre buiten de landsgrenzen.

Velen, hier te lande en verre buiten onze gewesten rouwen om de dood van de voortreffelijke jurist die hij was.

Henri Buch, was een rigorist, een radikaal op zijn Saint-Just, een temperamentvol, onbaatzuchtig, onkrenkbaar strijder.

Zijn intellectuele eerlijkheid, zijn burgerzin werd alom geloofd, al werden zijn politieke opvattingen — en daar was hij zich terdege van bewust — slechts door weinigen gedeeld, laat staan door velen met onzichtigheid bejegend. Hij leed er onder, maar legde er zich ook bij neer, omdat hij in zijn binnenste wist, door en door Belg te zijn, bereid om zijn land loyaal en met inzet van al zijn krachten te dienen. Nu wij zijn verleden als het ware overschouwen, kunnen wij zonder aarzelen getuigen dat hij ten volle in zijn opzet geslaagd is.

Gesproken uit een te Antwerpen gevestigde diamant-handelaarsfamilie van Nederlandse herkomst, was onze collega geboren te Parijs. Ergens moet hij de samenleving, eer anderen de term ook maar hebben bedacht, zijn gaan «contesteren». Noch het vaderlijk gezag, noch het vaderlijk beroep vermochten hem te bekoren.

Na zijn doctoraat in de rechten aan de U.L.B. te hebben behaald, na zijn legerdienst en zijn stage bij de balie te hebben verricht gaat hij met totale overgave op in het staatsburgerlijke in de volste zin van het woord. Zijn leven lang is hij dat ideaal trouw gebleven.

Het sociale in het recht en in de magistratuur heeft hem ontegenzeglijk van meetaf aangesproken, en ook zijn levenskeuze mede beïnvloed.

Op 26 jarige leeftijd debuteert hij in 1936 als rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen. Hij wordt er op eerder gemengde gevoelens onthaald en gaat

het volgende jaar al over naar de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Daar heb ik hem in 1937 voor het eerst ontmoet.

In 1939 wordt hij onderzoeksrechter en dat blijft hij, officieel althans, totdat hij in 1947 zijn intrede doet in de Raad van State.

Zijn hoedanigheden als onderzoeksrechter vermag hij niet eens te ontplooiën omdat de oorlog meteen uitbreekt. Onderzoeksrechter *Buch* wordt luitenant *Buch* bij het vijfde linieregiment...

Bij de capitulatie wordt hij voor het eerst, gelukkig voor enkele weken maar, naar Duitsland ontvoerd.

Hem, de man die op goede gronden overtuigd is zijn volle plicht te hebben gedaan, wacht het verrassende, pijnlijke nieuws, dat zijn meerderen hem de stille wenk geven zijn gerechtelijke werkzaamheid, mede met het oog op zijn eigen veiligheid, stop te zetten. Ontredderd en diep gegriefd door die raadselachtige raad, legt hij zich bij de omstandigheden neer, verlaat hij het gerechtsgebouw en verdwijnt hij voor de rest van de oorlog.

De ongelukken stapelen zich op. Hij verliest zijn geliefde echtgenote en gaat noodgedwongen onderduiken in een halve clandestiniteit die hem noch bekoren, noch bevredigen kan. De volgende stap kon uiteraard alleen zijn: onderduiken in de volle zin van het woord, gewapend verzet.

Tot zijn aanhouding in juli 1944 bleef *Henri Buch* hartstochtelijk strijden in de rangen van het Belgisch Partizanenleger, waar hij de landsbevelhebber van wordt en waarvoor hij jaren later de begeerde titel krijgt van kolonel van het gewapend verzet.

Gelukkig voor hem is de overwinning nakend in juli 1944, zodat de vijand nauwelijks de tijd vindt om zich over onze collega te «...ontfermen». Breendonk, Vught en Sachsenhausen zijn zoveel mijlpalen op zijn lijdensweg...

Bij de bevrijding vindt *Henri Buch* zijn toga weer en, zonder zijn politieke opvattingen te verloochenen, neemt hij zijn werkzaamheden in de magistratuur weer op.

Op dat moment ontstaat in hem een tweeledige ambitie: de nakende oprichting van de Raad van State en het hoger onderwijs, met als corollarium wetenschappelijk onderzoekswerk. Een en ander lag zo in zijn bereik, van een en ander wist hij zich op voortreffelijke wijze te kwijten,

In de Raad van State doet *Henri Buch* zijn intrede in november 1947, in het volle bewustzijn van de opdracht die de instelling te wachten staat en met volle overgave aan de rol die hij daarin te spelen heeft.

Zijn scherpzinnig intellect, zijn ontwikkelde zin voor de overheidszorg, zijn omvangrijke juridische, politieke en sociale cultuur, gepaard met een schijnbaar grenzeloze werkracht en een ingrijpende mensenkennis en vertrouwde met de Belgische instellingen, maken van hem een gezagvol staatsraad naar binnen in en naar buiten uit.

Juist omdat hij er zich zo grondig bewust van was, dat het recht geen doel op zichzelf is, maar één van de wezenlijke factoren van de sociale vrede, is hij er, in de afdeling wetgeving zowel als in de afdeling administratie zo zeer van doordrongen geweest dat het recht in hoogste mate aanpassing behoeft aan de wisselende tijdsomstandigheden waar het op betrokken was of zijn moest. In de Raad is hij in haast gelijke mate werkzaam geweest in beide afdelingen, administratie en wetgeving. In beide sectoren vertolkte hij een uitmuntende rol.

Enkele maanden geleden was hem het voorzitterschap van de VIIe kamer opgedragen. Hij had zich voorgenomen het zijne bij te dragen tot de bespoediging van de procedure. Allicht is dit de enige taak in zijn leven die hij niet tot een goed einde heeft weten te brengen.

Voor de nieuwe conflictenafdeling had hij een intense belangstelling, mede omdat hij daar een oorspronkelijke,

aan de behoeften van de tijd beantwoordende formule voor België in zag. Ik heb zo het gevoel, dat hij er met overtuiging zitting in zou hebben genomen.

Eigenlijk is de Raad van State voor *Henri Buch* een omweg geweest om zijn tweede levensambitie te verwzenlijken. Via de Raad van State zijn voor hem de deuren van de U.L.B., naderhand van de V.U.B. opengegaan.

Aan de faculteiten rechtsgeleerdheid en politieke wetenschappen heeft hij er met groot gezag colleges gedoceerd die, als ik het goed heb, in grote trekken het administratief recht tot onderwerp hadden. Aan die wetenschappelijke arbeid is bij de uitvaartplechtigheid van onze collega een ontroerende hulde gebracht door professor Foriers.

D'autres hommages les ont sans doute déjà suivi ou suivront de la part des différents organismes qu'*Henri Buch* dirigeait, dont il était membre ou à l'activité desquels il collaborait par l'apport de ses nombreuses publications.

De ceux auxquels en 1947 le Gouvernement confia la redoutable mission d'insuffler vie à ce Conseil d'Etat qu'il venait d'instituer par une loi dont l'élaboration avait été particulièrement longue et laborieuse, *Henri Buch* est le premier à nous avoir quittés en pleine action.

Il s'en est allé avant d'avoir pu achever sa tâche et sans pouvoir recueillir sa juste part de fruits de nos travaux.

Le vide qu'il laisse parmi nous est considérable.

Sans doute, au cours de ces dernières années, son attention toujours en éveil avait-elle souvent été sollicitée par des sujets qui débordaient la mission propre d'un membre du Conseil d'Etat, et parfois nous sommes-nous demandé si le service du Conseil d'Etat demeurerait toujours son souci fondamental.

A la réflexion, j'en reste convaincu.

Particulièrement conscient des mutations profondes que notre temps apportait, il voulait sans cesse les pénétrer et les analyser. Les travaux scientifiques et les constantes synthèses que réclame l'enseignement supérieur lui étaient apparus comme le meilleur moyen d'y parvenir. Il faut lui rendre cette justice qu'il l'a toujours fait dans le souci du bien commun et avec la préoccupation d'en faire bénéficier l'institution à laquelle il avait l'honneur d'appartenir et à laquelle il était profondément attaché.

Cet homme à l'apparence d'un chêne majestueux, soucieux de dominer les problèmes institutionnels et juridiques de son temps pour y rechercher des solutions justes — car il était par-dessus tout épris de justice — avait mûri dans l'adversité et s'était profondément humanisé.

Son amitié qu'il ne donnait pas à la légère, était fidèle et féconde. Sa bienveillance naturelle pour les défavorisés, les humbles et les malmenés était faite de compréhension spontanée et de généreux dévouement.

L'étude de la philosophie du droit lui avait enseigné la relativité des institutions humaines.

Il était devenu un sage, autant qu'un juste, dont les avis étaient écoutés avec attention et respect, parfois dans des milieux inattendus.

En bref, *Henri Buch* a su, par sa valeur, par son application au travail et par sa probité intellectuelle et morale, forcer la considération et l'estime de tous.

Le Conseil d'Etat lui doit beaucoup, et sa mort inopinée crée dans ses rangs un vide qu'il ne sera pas aisé de combler de sitôt.

Van de hele Raad van State, van hoog tot laag en van laag tot hoog, ben ik de tolk willen zijn in deze gemeente, hartelijke, zij het plechtige hulde aan kamervoorzitter *Buch*.

Moge dit de zijnen tot troost strekken en de overtuiging bijbrengen dat de dierbare overledene een opmerkelijke figuur in de Raad van State geweest is en zijn zal.

MEDEDELINGEN

Derde Europees Binnenscheepvaartcongres te Antwerpen

Georganiseerd door het Instituut voor het Transport langs de Binnenwateren (ITB), het Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) en het « Comité pour l'étude du Droit International Fluvial » (CEDIF) werd op 8 en 9 juni 1972 te Antwerpen het Derde Europees Binnenvaart Congres gehouden.

Twee zeer belangrijke en actuele onderwerpen werden besproken, de juridische problematiek van de duwvaart en de economische gevolgen van de Rijn-Main-Donau verbinding.

De Minister van Verkeerswezen Delmotte wees in een korte inleidende toespraak op het belang zowel van de ontwikkeling van de duwvaart als van de totstandkoming van de Rijn-Main-Donau verbinding voor de verdere economische expansie van West-Europa in het algemeen en van de Europese Economische Gemeenschap in het bijzonder.

Verder sprak hij de hoop uit dat voor de hiermede gepaard gaande juridische problemen spoedig aangepaste oplossingen zouden gevonden worden en dat het Congres hiertoe op vruchtbare wijze zou mogen bijdragen.

Hierna gaf Dr. Wassermeyer, auteur van het pre-advies over de door de duwvaart gestelde problematiek, een kort overzicht van de in de verschillende deelnemende landen gehuldigde opvattingen betreffende de aansprakelijkheid van het duwkonvooi tegenover derden en over de aard van de tussen de eigenaars van de duwboot en de duwbakken bestaande contractuele verhoudingen.

Spreeker verdedigde vervolgens de stelling dat inzake aansprakelijkheid tegenover derden de duweenheden zou moeten beschouwd worden als één schip, omdat enerzijds de duwbakken niet afzonderlijk en onafhankelijk van de duwboot in een schadevaring kunnen betrokken worden, en anderzijds omdat de duwbakken in de meeste gevallen niet bemand zijn, zodat logischerwijze de bemanning van de duwboot in feite als de bemanning van het gehele duwkonvooi moet aangezien worden.

Deze opvatting werd in Duitsland door het Bundesgericht bijgetreden en ook in België heeft het Hof van Beroep te Brussel op 14 februari 1969 een arrest in dezelfde zin gewezen.

Hieruit zou volgen dat de eigenaars van de duwbakken samen met de eigenaar van de duwboot aansprakelijk kunnen gesteld worden voor de door het duwkonvooi veroorzaakte schade. In acht genomen de in België geldende wettelijke bepalingen betreffende de beperking van aansprakelijkheid, zou het algemeen aanvaarden van voormeld principe in maritieme kringen meer dan waarschijnlijk gunstig worden onthaald.

Uit de discussie bleek echter dat de meeste congresleden eerder afkering stonden tegenover de invoering van het principe der objectieve aansprakelijkheid. Verschillende sprekers pleitten voor een handhaving van de in de Conventie van Genève opgenomen bepalingen, die het principe van de subjectieve aansprakelijkheid bevestigen. De oplossing van de door de duwvaart gecreëerde problemen zou moeten gezocht worden in een aanpassing van de in de verschillende landen bestaande berekeningswijze van de met de beperkte aansprakelijkheid overeenstemmende waarde, waarbij aan het Nederlandse regime de voorkeur werd gegeven. Ook werd aangedrongen om het in Duitsland geldende stelsel te wijzigen.

Dientengevolge werd de handhaving van het principe der subjectieve aansprakelijkheid door het Congres goedgekeurd. Anderzijds werd de opvatting van Dr. Wassermeyer over de aard van de tussen de eigenaars van de

duwboot en van de duwbakken bestaande rechtsverhoudingen bijgetreden.

Na de werkzaamheden van de eerste dag volgde een ontvangst op het stadhuis, waarna de congresleden tijdens een geslaagd diner, de gelegenheid kregen nader met elkaar kennis te maken en over de behandelde thema's verder van gedachten te wisselen.

's Anderendaags werd de problematiek in verband met de Rijn-Main-Donau-verbinding behandeld. Na een kort overzicht van de sociale en economische gevolgen die de Rijn-Main-Donau-verbinding voor West-Europa zou kunnen opleveren, vroeg Dr. W.F. van Gunsteren de bijzondere aandacht van de congresleden voor de door deze verbinding gecreëerde juridische problemen. De scheepvaart op de Rijn en zijn bijrivieren wordt beheerst door de principes vastgelegd in de Akte Van Mannheim van 1868 en die samengevat luiden: vrijheid van vaart; gelijkheid voor iedereen en verbod van tolheffingen. Op de Donau echter geldt een regime dat steunt op staats-dirigisme, zowel voor wat het recht tot varen als wat de vrachten betreft. Indien de Rijn-Main-Donau-verbinding aan de gestelde verwachtingen moet beantwoorden zal tussen beide regimes een compromis moeten gevonden worden. Ten einde bij de onderhandelingen een voldoende sterke positie te kunnen innemen, wees de spreker op de noodzaak om van West-Europese zijde zo spoedig mogelijk een eenvormig regime te bewerkstelligen. Slechts wanneer dit het geval zal zijn, kan wellicht met kans op succes de reciprociteit van de andere zijde worden afgedwongen.

Niettegenstaande het belang van het probleem bracht het debat weinig of geen constructieve voorstellen aan het licht. De zitting werd dan ook geheven zonder tot een eensgezinde conclusie te zijn gekomen.

Het Congres werd beëindigd met een havenrondvaart, die aan de deelnemers toeliet zich een idee te vormen van de geweldige ontwikkeling van dit Antwerpse havengebied.

E. Loos

Internationale Commissie van Juristen.

Zetel: 109, route de Chêne, 1224 Chêne - Borgeries - Genève - Zwitserland.

Belgische afdeling - secretariaat: Koningsveldstraat 18 - 1040 Brussel. - P.C.R. 5569.21 van de Internationale Commissie van Rechtsgeleerden, Eugène Plaskyalaan 63 - 1040 Brussel.

juni 1972.

Geachte Collega,

De Internationale Commissie van Rechtsgeleerden is een internationale organisatie zonder enigerlei overheidsinmenging en zonder politieke inslag, met een adviserend statuut bij de economische en sociale Raad der Verenigde Naties en de UNESCO. De zetel van deze Commissie is gevestigd te Genève (Zwitserland). Zij wordt in haar actie ondersteund door leden van de rechterlijke macht, advocaten, professoren in de rechtsgeleerdheid en andere leden van de rechtsberoepen en hun beroepsverenigingen.

Haar doelstellingen.

De Commissie beoogt het bevorderen over de gehele wereld van de kennis en eerbiediging van het Principe van de Voorrang van het Recht dat zij als volgt definieert:

Gezien de principes, instellingen en rechtsplegingen die niet altijd gelijk zijn doch op talrijke punten overeenkomst met elkaar vertonen, zijn de ervaring en de tradities van de rechtsgeleerden uit de verschillende delen van de wereld met dikwijls andere politieke structuren en economische omstandigheden, hoogst belangrijk gebleken om het individu te beschermen tegen een eigenmachtige regering en hem de gelegenheid te schenken zijn waardigheid als mens te genieten.

De Commissie tracht dus in de eerste plaats de erkenning van de rechten van de mens te verzekeren en de fundamentele vrijheden in de klassieke betekenis van deze uitdrukkingen. Zij is er evenwel niet onkundig van dat de zuiver formele eerbiediging van de rechten van het individu niet

voldoende is en dat de rechtsgelerde niet de materiële problemen van de gemeenschap waartoe hij behoort mag veronachtzamen. In dit licht treedt het begrip van de Voorrang van het Recht als een motorische gedachte naar voren dat niet alleen moet worden aangehaald om de burgerlijke en politieke rechten van het individu in een vrije samenleving te vrijwaren en te bevorderen doch tevens ter verzekering van de ontwikkeling van de sociale, economische en culturele levensomstandigheden waarin zijn wettelijke verlangens tot werkelijkheid kunnen worden.

Luidens een acte, verleden voor wijlen notaris Pr. Thuybaert en gepubliceerd in de bijlagen van het Staatsblad van 12 mei 1956, werd de Belgische afdeling van de Internationale Commissie van Rechtsgeleerden opgericht waarvan de zetel te Genève is gevestigd.

Deze acte van oprichting werd ondertekend door: mevrouw G. Ciselet en de heren P. Struye, Henri Moreau de Melen, F. Dehousse, René Victor, G. Van Hecke, G. Bohy, Tt. Collignon, Baron L. Frédéricq, Marc Pierson, Paul Veldekens en P. M. Orban.

In januari 1958 werd een oproep tot de Belgische rechtsgelerden gericht om hun aansluiting bij de Internationale Commissie van Rechtsgeleerden te vragen.

Meer dan 250 universiteitsprofessoren, notarissen, advocaten en pleitbezorgers hebben aan deze oproep gehoor gegeven.

Verschillende Balies hebben hun beschermheerschap verleend.

Meer dan ooit schijnt het, gezien de internationale toestand, noodzakelijk te zijn onze bezorgdheid inzake de voorrang van het recht, de vrijheid en de eerbiediging van de menselijke persoonlijkheden op de voorgrond te plaatsen.

Het is betreurenswaardig te moeten vaststellen dat de Belgische afdeling sindsdien een zeer geringe activiteit aan de dag heeft gelegd, dit in tegenstelling tot de landelijke afdelingen in Frankrijk, de Verenigde Staten, West-Duitsland, Engeland en Italië die hun activiteiten hebben vermenigvuldigd.

Derhalve wensen wij in België, te Brussel, van 14 tot 16 september aanstaande een symposium te organiseren onder het beschermheerschap van de Minister van Justitie en in samenwerking met het Interuniversitaire centrum voor vergelijkend recht en de jeugdrechtsbanken met als thema «de aanneming en echtsverklaring in het internationale recht».

Mogen wij op uw aanwezigheid rekenen?

Mogen wij tevens van deze gelegenheid gebruik maken U aan uw jaarlijkse bijdrage te herinneren? Deze werd vastgesteld op 500 frank (200 frank voor studenten) en geeft recht, zoals voorheen, op het toezenden van de bekendmakingen, afkomstig van de hoofdzetel te Genève.

Met bijzondere achting,

Namens de Raad van beheer:

Baron Henri Moreau de Melen, oud vice-voorzitter van de Senaat.

Mr. Fernand Dehousse, Professor aan de Universiteit te Luik.

Mr. Baron Louis Frédéricq, Ere-professor aan de Universiteit te Gent.

Mr. Erik Suy, Professor aan de Universiteit te Leuven, Voorzitter van de Belgische afdeling van het I.C.R.

Mr. Elie Van Bogaert, Professor aan de Universiteit te Gent.

Mr. Paul de Visscher, Professor aan de Universiteit te Leuven.

Mr. André Mast, Professor aan de Universiteit te Gent.

Mr. Pierre Ansiaux, Advocaat en oud-Deken der orde van advocaten bij de balie van Cassatie.

Mr. Jacques Stassen, Professor aan de Universiteit te Luik.

Mr. F. Marquet, Ere-advocaat.

Mr. Guy Piret, Advocaat en oud-Deken van de orde van advocaten bij de balie te Dendermonde.

Mr. Maurice Dekeyser, Notaris.

Mr. Jean Marie Discry, Advocaat.

Mevrouw Joëlle Cornil, Doctor in de rechten.

Mr. Blondiau, Rechter bij het arbeidsgerecht.

Mr. Helier, Jeugdrechter te Nivelles.

Mr. Charles Etienne Lagasse, Assistent aan de Universiteit te Leuven.

Mr. Edmond Flaghothier, Advocaat.

Mr. Xavier Carly, Notaris.

Mr. Charles Louis Closset, Advocaat.

Mr. Jacques Hannaerts, Doctor in de rechten.

Mr. Pierre Ronse, Advocaat.

Mr. Jean Eeckhout, Ere-advocaat.

Mr. José Schuermans, Advocaat, Penningmeester van de Belgische afdeling.

De secretaris,
Pierre Oliviers,
Advocaat.

Symposium van de Internationale Commissie van Juristen.

Brussel 14 - 15 - 16 september 1972

Paleis van Justitie, Poelaertplein - 1000 Brussel.

Aanneming en Wettiging in het Internationaal Recht.

Donderdag 14 september 1972.

14.00 u Openingszitting van het symposium.

Toespraak van de Minister van Justitie en professor Suy, Voorzitter van de Belgische afdeling van de Internationale Commissie van Rechtsgeleerden.

15.00 u Uiteenzetting over de Belgische wetgeving.

16.00 u Ontwikkelingsgang van deze wetgeving en wederzijdse beïnvloeding van het internationale recht.

20.00 u Ontvangst op het Brusselse stadhuis ter ere van de buitenlandse delegaties.

Vrijdag 15 september 1972

9.00 u Uiteenzetting over de Scandinavische en Angelsaksische wetgevingen.

11.00 u Besprekingen.

14.00 u Uiteenzetting over de wetgevingen volgens Latijns recht (Frankrijk, Italië, Portugal en Nederland).

16.00 u Besprekingen.

20.00 u Diner, aangeboden door de Belgische afdeling van de I.C.R., aan de buitenlandse delegaties.

Zaterdag 16 september 1972

9.00 u Uiteenzetting over de wetgevingen volgens Germaans recht (Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland).

Ter attentie van de buitenlandse delegaties.

De buitenlandse deelnemers worden verzocht zich in verbanding te stellen met mevrouw Joëlle Cornil, Edith Cavellstraat 115 - 1070 Brussel, indien zij een hotelkamer wensen te reserveren.

Hun wordt verzocht zo spoedig mogelijk te schrijven.

TIJDSCHRIFTEN

(BELGIE - FRANSTALIG)

Journal des Tribunaux, jaargang 1972 - nr. 4790.

Maurice André Flamme, Pour un contrôle juridictionnel plus efficace de l'Administration (A suivre). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

nr. 4791

J.V. Louis, Le droit belge et l'ordre juridique international. — Maurice André Flamme, Pour un contrôle juridictionnel plus efficace de l'Administration (2e partie). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

nr. 4792

André Tunc, Risques et sécurité. — J.P. Masson, La réforme de la législation sur le divorce par consentement mutuel. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue générale des Assurances et des Responsabilités, jaargang 1972 - nr. 6.

Jean Fonteyne, L'action ex haerede en réparation des dommages moraux du défunt. — Ayants droit. — Concessionnaire de distrib. d'énergie électriques. — Chemin de fer. — Règles usuelles. — Lésion matérielle. — Lésion physique. — Chose jugée au pénal. — Compétence. — Personnes. — Choses. — Respons. — Impôts sur revenus. — Lois fond. — Chemin du travail. — Dépens. — Bibliographie.

Revue du Notariat Belge, jaargang 1972 - nr. 2591.

Michel Hanotiau, L'effet dévolutif de l'appel en matière de délégation de sommes. — Législation. — Décisions administratives. — Revue de la jurisprudence belge. — Revue de la jurisprudence étrangère. — In memoriam. — Bibliographie. — Curiosa. — Notariat.

nr. 2592.

Jacqueline Dalcq-Depoorter, Adoption. Considérations et notice bibliographique sur l'application de la loi du 21 mars 1969. — Législation. — Revue de la jurisprudence belge.

Revue de Droit Penal et de Criminologie, jaargang 1972 - nr. 8.

Anne Van Haecht, Image et statut de la prostituée. — Essai d'intégration de la prostitution dans le système social global. — J. Lenoir, La prostitution des mineurs et des jeunes adultes dans le milieu homosexuel. — Informations. — Bibliographie. — Revues. — Jurisprudence.

nr. 9.

Ivan Roggen, La rénovation de la répression disciplinaire militaire en Belgique. — René Warlomont, Jacques-Joseph Haus (1796-1881). — Informations. — Chronique. — Bibliographie. — Revues. — Jurisprudence.

nr. 10.

G. Kellens, Tendances actuelles du droit de la banque-route. — A. Normandeau, La police et la violence collective. — Informations. — Chronique. — Bibliographie. — Revues. — Chronique de législation pénale. — Jurisprudence.

Mouvement Communal, jaargang 1972 - nr. 6-7.

Editorial. — La vie de l'Union. — R. Maes, Agglomérations et fédérations de communes. — Compte rendu de l'entretien entre Le Ministre des Travaux publics et une délégation de l'Union des Villes et Communes belges. — J.M. Berger, Modèles de règlements communaux accordant des avantages sociaux à certaines catégories de citoyens. — IXe Congrès international de l'économie collective, Vienne 23-25 mai 1972. — Actualités. — Pratique administrative. — Législation-Jurisprudence (annotées). — Chronique « Assistance publique ».

Revue Internationale des Sciences Administratives, jaargang 1972 - nr. 2.

L. K. Caldwell, Management of Resources and the Environment: A. Problem in Administrative Coordination. — G. Thuillier et J. Tulard, Problèmes de l'histoire de l'Administration. — W. A. Warnapala, District Agencies of Government Departments in Ceylon. — F. Gallouédec-Genuys, Informatique et secret dans l'administration. — R. Schmidt, Water Management in West-Pakistan: Case History in Organizational Change. — P.K. Menon, Some Institutional Aspects of the Mekong Basin Development Committee. — L. de la Morena y de la Morena, Analisis factorial de la organizacion: el « componente personal ». — R. Jochimsen, Problems of Establishing an Integrated Planning System for Goal-Setting and Co-ordination within the Federal Government. — J. U. Iboko, Developing

the Administration in a Developing Country. — Résumés des articles publiés en langues anglaise et espagnole. — Ecoles et instituts d'administration publique. — Bibliographie sélectionnée. — Informations, Coopération technique, Nouvelles. — Chronique de l'Institut.

Recueil général de l'Enregistrement et du Notariat, jaargang 1972 - nr. 21584 à 21591.

M. Donnay, Droit de Succession. Défunt occupant du personnel qui est licencié après décès. — Succession. — Taxe sur la valeur ajoutée. — Succession. — Communauté. — Usufruit. — Vente judiciaire volontaire d'immeuble. — Greffe.

nr. 21592 à 21600.

Rechtspraak: Expropriation pour cause d'utilité publique. — Taxe sur la valeur ajoutée. — Enregistrement. — Enregistrement. — Greffe. — Timbre. — Impôts sur les revenus. — Timbre. — Jacques de Suray, Vente en entreprise des immeubles. Commentaire de la loi du 9 juillet 1971. — J. Baugniet, F. Lainé et E. De Bruyn, Répertoire notarial. Les sociétés anonymes.

Recueil annuel de jurisprudence belge. Tables 1959-1970.

nr. 21601 à 21607.

Rechtspraak: Enregistrement. — Transcription. — Hypothèque. — Gage. — Succession (droit de). — Séparation de biens. — Enregistrement. — Hypothèque (constitution de).

Répertoire fiscal, jaargang 1971 - nr. 12.

Bernard Michaux, Les émissions de titres fonciers, nouveau moyen de financement du leasing immobilier. — Législation. — Documentation administrative. — Jurisprudence. — Documentation étrangère comparée et internationale. — Bibliographie. — Documents et références.

nr. 1-2-3.

Centre d'étude de droit fiscal section belgo-luxembourgeoise de l'Association internationale de droit financier et fiscal (I.F.A.) Règlement du prix du Centre d'étude de droit fiscal 1971. — Schoisem, La notion d'assujetti à la T.V.A. en droit comparé et droit belge. — Législation. — Jurisprudence. — Documentation étrangère et internationale. — Documents et références.

Cahiers de Droit Européen, jaargang 1972 - nr. 1.

J. Verges, Les pouvoirs financiers du Parlement européen. — M. Melchior, L'appartenance de la Belgique à des organisations régionales. — Jurisprudence. — Chronique législative. — Bibliographie. — Livres reçus.

nr. 2.

W. J. Ganshof van der Meersch, Les relations extérieures de la CEE dans le domaine des politiques communes et l'arrêt de la Cour de justice du 31 mars 1971. — E. Reutter, Le recours en carence de l'article 175 du traité de la CEE dans la jurisprudence de la Cour de justice des Communautés européennes. — Jurisprudence. — Chronique législative. — Bibliographie.